

Amalie Veggen

"Det er fint for oss som er født og oppvokst her"

En kvalitativ studie om bygdesamfunn og innvandring

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold

Veileder: Guro Korsnes Kristensen

Medveileder: Turid Fånes Sætermo

Mai 2021

Amalie Veggen

"Det er fint for oss som er født og oppvokst her"

En kvalitativ studie om bygdesamfunn og innvandring

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold
Veileder: Guro Korsnes Kristensen
Medveileder: Turid Fånes Sætermo
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Kunnskap for en bedre verden

Læringsmål

Læringsutbytte

En student som har fullført programmet, forventes å ha oppnådd følgende læringsutbytte, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten har:

- avansert kunnskap om det tverrfaglige kjønnsforskningsfeltets sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale kontekster
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn som sosial og symbolsk kategori kan virke sammen med andre sosiale og symbolske kategorier og fenomener.

Generell kompetanse

Kandidaten kan:

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog og samarbeid med andre eksperter
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til eksperter og allmennhet

Ferdigheter

Kandidaten kan:

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for undersøkelse og analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empiriske problemstillinger på en selvstendig måte
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se og anvende flere tilnæringsmåter

Sammendrag

I denne masteroppgaven undersøker jeg hvilke forståelser lokalbefolkningen i en liten bygd i Midt-Norge har av innvandring til stedet de bor. Det empiriske grunnlaget i oppgaven er tre individuelle dybdeintervjuer og tre parintervjuer, med to personer i hvert intervju. Datamaterialet fra disse seks samtalene presenteres gjennom tre analysekapitler, der jeg bruker tematisk analyse som analysegrep.

Det første analysekapitlet tar for seg temaer knyttet til hvordan lokalbefolkningen snakker om «de andre» på, som i dette tilfellet er innvandrere. Instanser som migrasjonsårsak, språk og sosiale relasjoner viste seg å være viktige for informantene gjennom samtalene, og kan knyttes til hva lokalbefolkningen anser som «vellykket» integrering. I tillegg hadde informantene en forståelse om at det er mulig for innvandrerne å bli en av «oss», betinget av instanser som godt språk, like interesser og felles erfaringer.

I det andre analysekapitlet undersøker jeg hvordan lokalbefolkningen i bygda betrakter seg selv i møte med andre. I forskningsmaterialet nevner informantene gjentatte ganger hvordan både de selv og andre lokale i bygda, forholder seg til nykommere til bygda. I forrige analysekapittel snakket informantene om innvandrere, men i dette kapitlet betyr nykommere både personer med innvandrerbakgrunn og personer av etnisk norsk opprinnelse. Funnene viste blant annet lokalbefolkningens selvforståelse av hvordan de opptrer i møte med nye innbyggere i bygda, hvordan ansvaret med å skaffe sosiale relasjoner lå på tilflytterne selv og hvordan lokalbefolkningen legitimerer denne måten å ta til seg nykommere på.

I det siste analysekapitlet viser jeg hvilke effekter innvandring har hatt på bygda, i lys av et bredere mangfold og matkultur. Resultatene viste at lokalbefolkningen var innforstått med at innvandrerne i bygda har kommet for å bli, som har ført til at yngre generasjoner betrakter innvandrere med et annet blikk enn hva den eldre generasjonen gjør. I tillegg viste funnene at innvandrere var velkomne ettersom de har bragt med seg ulik matkultur, som har blitt godt tatt imot av den øvrige lokalbefolkningen.

Abstract

In this master's thesis, I investigate the understandings of the local population in a small settlement in Central Norway to immigration in the place where they live. The empirical basis of the thesis is three individual in-depth interviews and three pair interviews, with two people in each interview. The data material from these six conversations are presented through three analysis chapters, where I use thematic analysis as an analysis concept.

The first analysis chapter deals with topics related to how the local population talks about "the others", who in this case are immigrants. Bodies such as the cause of migration, language and social relations proved to be important for the informants through the conversations and can be linked to what the local population considers to be "successful" integration. In addition, the informants had an understanding that it is possible for immigrants to become one of "us", conditioned by substances such as good language, equal interests, and common experiences.

In the second analysis chapter, I examine how the locals in the village talk about themselves when they talk about others. In the research material, the informants repeatedly mention how both themselves and other locals in the village behave in meetings with others. In the previous analysis chapter, the informants talked about immigrants, but in this chapter, newcomers mean both people with an immigrant background and people of ethnic Norwegian origin. The findings showed, among other things, how the local population's self-understanding of how they behave towards new inhabitants in the village, how the responsibility for providing social relations lay with the newcomers themselves and how the local population legitimizes this way to absorb newcomers.

In the last analysis chapter, I show the effects that immigration has had on the village, in regards of attitude changes and food culture. The results showed that the local population agreed that the immigrants in the village have come to stay, which among other things, has led to younger generations viewing immigrants with a different perspective than what the older generation does. In addition, the findings showed that immigrants were welcome as they have brought with them different food cultures, which have been well received by the rest of the local population.

Forord

Måten innvandring og integrering har preget små lokalsamfunn i Norge, har vekket interesse i meg grunnet mindre forskning om tema. Valget om å skrive en masteroppgave om ulike forståelser en lokalbefolkning har av innvandrere, er med andre ord et resultat av personlig engasjement. Prosessen med å skrive denne oppgaven har vært lærerik på mange måter. Jeg har blant annet lært mye om meg selv, min evne til å arbeide selvstendig og hvordan man best mulig kan distribuere tid for å komme i mål.

Det er selvfølgelig mange som skal takkes nå når denne oppgaven omsider er ferdig. Først og fremst mine veiledere Guro og Turid, som har bidratt med gode, konstruktive, oppløftende og tøffe tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Uten deres støtte og deres engasjement for prosjektet, hadde jeg aldri kommet i mål med denne oppgaven. Takk.

Jeg vil også takke mine informanter som tok seg tid til å stille opp i intervjuene. Dere fremstod som ærlige, åpne og reflekterte til tross for at innvandring til tider kan være krevende å snakke om. Deres kunnskap, forståelser og refleksjoner har bidratt til å forme denne masteroppgaven til det den har blitt, og uten dere hadde det ikke blitt noen oppgave. Takk.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke resten av fakultetet på institutt for tverrfaglige kulturstudier. Deres engasjement, faglig forståelse og respekt har gjort de siste to årene lærerike, morsomme og interessante.

Så til mine medstudenter. Tusen takk for et supert og morsomt klassemiljø, både på og utenfor universitetet. Jeg kunne ikke bedt om en bedre gruppe mennesker å dele erfaringen med å skrive masteroppgave med, dere har vært supre!

Til slutt: Jørgen, min samboer og kjæreste. Tusen takk for oppmuntrende ord, tålmodighet, støtte og gode middager. Du har vært uvurderlig i denne prosessen.

Amalie Veggen. Trondheim, mai 2021.

Innholdsfortegnelse

Læringsmål	i
Sammendrag	ii
Abstract	iii
Forord	iv
Kapittel 1	1
Innledning	1
1.1 Tidligere forskning	2
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	3
1.3 Begrepsforklaring	4
1.4 Oppgavens oppbygging	5
Kapittel 2	6
Teori	6
2.1 Likhet	6
2.2 Norskhet	7
2.3 Minorisering og majorisering	8
2.4 Integrering	8
2.5 Kosmopolitisme	10
Kapittel 3	11
Metode og analysestrategi	11
3.1 Intervju som metode	11
3.2 Informantene og bygda	12
3.3 Intervjuguide	13
3.4 Rekrutteringsprosess	13
3.5 Etske aspekter	14
3.6 Forkunnskaper, eget engasjement og fordommer	15
3.7 Analysegrep – tematisk analyse	15
3.8 De fire stegene i en tematisk analyse	16
3.9 utfordringer med tematisk analyse	17
Kapittel 4	18
«Jeg ser på han som norsk, som en av oss» - hvordan lokalbefolkningen snakker om innvandrere	18
4.1 «Tydelig forskjell»	18
4.2 Språk	21
4.3 «En av oss»	23

4.4 Oppsummering	26
Kapittel 5	27
«Folka som bor her er ikke så veldig trivelige» - om innbyggernes opplevelse av seg selv i møte med andre.	27
5.1 «Ingen selvfølge å bli tatt imot»	27
5.2 «Bygdedyret»	29
5.3 «Innvandrergrupper»	30
5.4 «Det er fint at de drar»	32
5.5 Oppsummering	33
Kapittel 6	35
«Barna våre er ikke rasister i det hele tatt» - Om effektene innvandring har hatt på bygda	35
6.1 Innvandring på åtti og nitti-tallet	35
6.2 «De må tilpasse seg bygda»	37
6.3 «Like mange norske barn som utenlandske barn»	38
6.4 «Det kjedelige gamle lokale»	39
6.5 Oppsummering	42
Kapittel 7	43
Lokalbefolkningens forståelser av innvandring – avsluttende betraktninger	43
7.1 Migrasjonsårsak, dialekt og like interesser	43
7.2 Ikke enkelt for nykommere å komme til bygda	44
7.3 Et rikere mangfold i bygda	44
7.4 Oppsummering og avsluttende betraktninger	45
Referanseliste	46
Vedlegg 1 – Informasjonsskriv.....	50
Vedlegg 2 – Intervjuguide.....	52

Kapittel 1

Innledning

Tema for denne oppgaven er bygdesamfunn og innvandring, og jeg skal undersøke hvilke forståelser og holdninger lokalbefolkningen i et ruralt bygdesamfunn, har av innvandring til stedet de bor. Når det snakkes om innvandring til bygdesamfunn, blir økt befolkningsvekst ofte trukket frem som positivt og ønsket til stedene. Sagt på en annen måte, blir økt befolkningsvekst i bygdekommuner betraktet som noe som «redder» små steder. En av årsakene til at problemstillingen knyttet til befolkningsvekst i bygdekommuner har fått betydelig oppmerksomhet, er tilknyttet bekymringen om fraflytting fra små steder og inn til de større byene. Flere kommuner i Distrikts-Norge har dermed de siste tiårene vært opptatt av flyttetall og befolkningsvekst (Grimsrud & Båtevik, 2016, s. 283), og har hatt som mål å øke folketallet. Åtti prosent av distriktskommuner har i løpet av de siste ti-femten årene arbeidet systematisk for å skaffe tilflyttere (Grimsrud & Aure, 2013), og det bor i dag innvandrere i alle landets kommuner (Steinkellner, 2019). Migrantene har kommet som såkalte livsstilsinnvandrere, arbeidsinnvandrere, kvoteflyktninger, asylsøkere, enslige mindreårige, familiegjenforente, papirløse familier med barn og enslige (Sætermo, Gullikstad & Kristensen, 2021). Sagt på en annen måte, har innvandring definitivt bidratt til økt befolkningsvekt til bygdekommuner (se f.eks: Dybendal & Høydahl;2008, Bjerck, Eide, Solheim & Røhnebæk;2019).

Dette prosjektet baserer seg på forskningsfelt om lokalsamfunn, tilflytning til bygdesamfunn, innvandring, og integrering, og har som mål å undersøke problemstillinger tilknyttet disse temaene. Forskning om bygdesamfunn og innvandring er av stor samfunnsverdi, fordi befolkningsvekst til små steder i Norge er med på å endre mange bygder omkring i landet. Bygdene endres blant annet ved at innvandring til små lokalsamfunn bidrar til å påvirke utviklingen i samfunnet, i tillegg til at innvandrere er med på å forme stedet gjennom tilstedeværelse og deltakelse i lokalsamfunnet (Distriktssenteret, 2019). Innvandring har også gitt tilgang på relevant kompetanse, som til sammen skaper grunnlaget for den økonomiske veksten. Både økonomisk vekst og befolkningsvekst blir med andre ord løftet frem som en endring i positiv retning for små lokalsamfunn.

Hvordan lokalbefolkningen opplever økt innvandring til stedet de bor, har imidlertid fått mindre oppmerksomhet. I denne oppgaven ønsker jeg dermed å undersøke hvordan lokalbefolkningen på små steder betrakter innvandrere, hvordan de opplever seg selv i møte med denne gruppen tilflyttere og hvilke effekter innvandring har hatt på stedet de bor. I lokalsamfunnsundersøkelsen fra 2016, ble spørsmål tilknyttet integrering i både bygd og by behandlet (Thanem, Farstad & Haugen, 2016). Lokalsamfunnsundersøkelsen var en kvantitativ studie som rettet oppmerksomhet mot forskjellen mellom urbane og rurale kommuner, i form av tilhørighet til bosted, lokal tillitt og integrering av innvandrere. Funnene i studien viser at en større andel av befolkningen i rurale kommuner, mener at innvandrere blir godt integrert i deres kommuner (Thanem, Farstad & Haugen, 2016). I tillegg viste det seg at det er viktigere for folk som bor i rurale kommuner at innvandrere lærer seg norsk, ønsker å tilpasse seg norske verdier og delta i lokale arrangementer. For å nærmere kunne undersøke hvordan lokalbefolkningen i et bygdesamfunn stiller seg til innvandrere som kommer til bygda, har jeg intervjuet personer som er bosatt i en liten bygd i Midt-Norge, da jeg ønsket å få høre deres tanker, erfaringer og forståelser knyttet til økt innvandring til stedet de bor. Personene jeg har

intervjuet er oppvokst i bygda og har bodd sammenhengende på stedet de siste tjue årene. For å analysere frem deres fortellinger om innvandring til bygda, har jeg tatt i bruk en tematisk analyse. En nærmere beskrivelse av kvalitativ metode og analysegrep kommer i kapittel 3.

1.1 Tidligere forskning

Forskningsfeltet som dekker innvandring og innvandring til bygdesamfunn er stort, og inkluderer flere aspekter av hvordan innvandring påvirker ulike rurale småsamfunn. Blant annet har Mariann Villa (2019), gjort en kvalitativ studie av lokalbefolkningen i en bygd som i stor grad er preget av innenlands vinterturisme og arbeidsinnvandring. Et sentralt funn i denne studien er at lokalbefolkningen mente de var avhengige av arbeidsinnvandrerne når det er høysesong for turisme, men legger likevel ikke skjul på at de prøver å unngå både turistene og arbeidsinnvandrerne. Lokalbefolkningen uttrykker en pragmatisk økonomisk forståelse av migrasjon og turisme, men samtidig en selvbevissthet om fremmedgjøring og irritasjoner som oppstår. Den ambivalente responsen bidrar dermed til kompleksiteten mellom lokalbefolkningen og migrantene (Villa, 2019). I tillegg foregår det en studie av GLARUS, ledet av Svein Frisvoll og Jan Fredrik Rye, som forsker på moderne globale strømmer av arbeidsinnvandrere, som tar jobber som krever kroppsarbeid og liten kompetanse på bygda. Studien viser hvordan dette er med på å forvandle ikke-urbane regioner i vestlige samfunn (Ruralis.no, 2020). Nylig har også Berit Gullikstad, Guro Korsnes Kristensen og Turid Fånes Sætermo (red), utgitt en bok som tar for seg fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn (2021). Bokas tolv kapitler tar utgangspunkt i at integrering er en prosess som berører alle innbyggere, og utforsker videre hva integrering som forståelser, praksiser og erfaringer innebærer. De empiriske undersøkelsesområdene varierer fra praksiser og erfaringer i offentlige integreringstjenester, til dugnader, kunstprosjekter og medieoppslag i lokalaviser. Noen sentrale funn i deres studier er blant annet hvordan det i det offentlige snakkes om hvordan mangfold skaper et tydelig hierarkisert skille mellom majoritet og minoritet, hvor innvandrere låses fast til en utenforposisjon (Gullikstad & Kristensen, 2021). I tillegg viser noen av funnene at innvandreres engasjement i lokalsamfunnet er en sentral komponent i integreringen, og anses som viktigere enn deres etnisitet eller nasjonalitet (Stachowski & Rasmussen, 2021).

Ettersom denne oppgaven baseres på forskning innen rurale lokalsamfunn, er det hensiktsmessig å inkludere forskning som tar for seg forestillinger om likhet i bygdesamfunn. Bygdesamfunn forbindes med normen om likhet, fordi det oppfattes som om rurale lokalsamfunn innehar en sterk fellesskapsfølelse, og generelt høy grad av nærhet mellom innbyggerne (Farstad, 2016, s. 264). Videre bidrar denne forståelsen med å underbygge forestillingen om Norge som et homogent land. Gullestad (2002) har bidratt med å utvikle et teoretisk perspektiv om det homogene Norge. Homogen vil si at noe er ensartet eller likeartet, som vil si at nordmenn oppfattes som like ved at de ser like ut og oppfører seg likt. Hun skriver at homogeniteten motiveres til å skape et skille mellom «oss» som er homogene, og «dem» som antas å forstyrre denne homogeniteten (Gullestad, 2002, s. 68). Enkelt forklart vil det si at «oss» i denne sammenhengen er etnisk (hvite) nordmenn, altså mennesker som innehar flere like fellestrekk og som fremstår som like. «Dem» i denne sammenhengen vil si alle som faller utenfor denne kategorien, som for eksempel innvandrere.

I forhold til problemstillingen for denne oppgaven, som tar for seg hvilke forståelser lokalbefolkningen i et bygdesamfunn har av innvandring til stedet de bor, blir det

hensiktsmessig å inkludere tidligere forskning om integrering i rurale samfunn. Integrering har etter hvert blitt et alminnelig begrep i politikk og forskning når det forskes på forholdet mellom minoriteter og majoriteter. Dette har medført at ideen om integrering som den ønskelige relasjonen har vært lite utfordret (Sætermo, et. al, 2021). Det kan imidlertid argumenteres for at integrering er et problematisk og diffust begrep, grunnet at det delvis har blitt en del av dagligspråket, og delvis fordi det er et begrep som kan fylles med ulikt meningsinnhold som kan inneholde hverdagsintegrering og integrering i politisk sammenheng (Rytter, 2019). Hverdagsintegrering peker mot en forståelse som inkluderer mindre institusjonaliserte deler av livet, som for eksempel frivillighet, naboskap og vennskap, som fører til at hverdagsintegrering dermed assosieres med deltakelse, tilknytning og tilhørighet (Sætermo, et. al, 2021). I politisk sammenheng settes det derimot likhetstegn mellom integrering, tilpasning og disiplinering gjennom ulike institusjonelle ordninger, eksempelvis språkopplæring og arbeidserfaring.

Integreringsforskningen har lenge vært preget av urbane kontekster, som vil si at den har vært opptatt av hvordan integreringen har fungert eller ikke fungert i landets byer. De siste årene har integreringsforskningen fokusert mer på integrering ut fra ulike styringsnivåer, som har ført til økt oppmerksomhet mot lokale kontekster, og blir i integreringsforskningen kalt for den «lokale vendingen» (Hadj Abdou, 2014). Det er likevel hensiktsmessig å påpeke at de studiene som har lagt vekt på den lokale kontekstens betydning for integreringen, hovedsakelig har rettet oppmerksomhet mot økonomi eller sosiokulturelle trekk ved nabolag i urbane kontekster (Kristensen & Sætermo, 2021). Ettersom forskning om integrering de senere årene har rettet mer oppmerksomhet mot mindre lokalsamfunn, har behovet for flere studier og bedre analytiske tilnærminger til å studere integrering på et lokalt nivå økt (Hadj Abdou, 2014).

I tillegg til at det er gjort mye forskning på integrering i et urbant perspektiv, finnes det også omfattende studier som retter oppmerksomhet til innvandrernes perspektiver på det å bo i bygdesamfunn, og hvorvidt de trives eller ikke (se f.eks.: Kiperberg; 2017, Høidal; 2014, Søholt, Tronstad & Vestby; 2015). Spesielt har lokale studier rettet oppmerksomhet mot innvandrere som starter egne virksomheter, som skaper arbeid for både dem selv og andre (Munkejord, 2016). I tillegg har det blitt lagt vekt på lokalsamfunnet som integreringsarena, i lys av økonomisk og sosial integrasjon (Aure, Førde & Magnussen, 2016). Det eksisterer derimot mindre forskning om hva lokalbefolkningen i bygdesamfunn tenker om innvandring til stedet de bor. Jeg mener derfor at hvordan lokalbefolkningen på et lite sted tenker om innvandring til rurale strøk, er interessant å forske på. Med det sagt ønsker jeg derfor at min forskning skal bidra med bedre kunnskap om innvandring til et bygdesamfunn fra et lokalbefolkningsperspektiv.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Dette bringer meg videre til problemstillingen for oppgaven. Som jeg nevnte i forrige avsnitt, er det gjort omfattende forskning fra innvandreres perspektiver om bosetting i rurale kommuner. Formålet med denne studien er derfor å dykke dypere ned i hva lokalbefolkningen på rurale steder tenker om innvandring til stedet de bor. Jeg vil undersøke hvordan lokalbefolkningen tenker at innvandring påvirker stedet, og hva deres forståelser av temaet er. Problemstillingen for dette prosjektet er dermed som følger; *hvilke forståelser har lokalbefolkningen i et ruralt bygdesamfunn av innvandring til stedet de bor?* Problemstillingen kan betegnes som åpen, som vil si at den legger føringer for

flere ulike forståelser lokalbefolkningen har av innvandring til stedet de bor. Likevel kan det også argumenteres for at problemstillingen er for åpen, og for stor til at den kan stå alene. Med dette kommer derfor tre forskningsspørsmål jeg vil undersøke i prosjektet, for å hjelpe med å belyse problemstillingen. Disse er: *Hvilke forståelser har lokalbefolkningen av innvandrerne i bygda? Hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda? Og, hvordan oppfatter lokalbefolkningen effekten av innvandring til bygda?* Forskningsspørsmålene vil danne rammen for de tre analysekapittelene i oppgaven, som vil si at hvert analysekapittel vil ta for seg et forskningsspørsmål hver. Helt til slutt i oppgaven vil jeg trekke sammen funnene fra de ulike forskningsspørsmålene, og svare på problemstillingen.

1.3 Begrepsforklaring

Så langt i denne teksten, har jeg benyttet meg av begreper som lokalsamfunn, lokalbefolkning, nykommer, etnisk norsk og ruralt samfunn. Begrepene er med på å legge en ramme for hva oppgaven handler om, og jeg kommer til å bruke dem aktivt videre i oppgaven. Begrepene kan ha flere ulike betydninger, og jeg anser det derfor som hensiktsmessig å avklare hvordan jeg vil bruke disse begrepene. Lokalsamfunn defineres på ulike måter og i ulike sammenhenger (Haugen & Villa, 2016, s. 18). Begrepet er komplekst, og brukes ofte i forbindelse med områder eller samfunn under kommunenivå, for eksempel bydeler, tettsteder eller grender (Haugen & Villa 2016, s. 18). I akkurat denne oppgaven forstås lokalsamfunn som en struktur eller kontekst hvor individene bor. Altså refereres lokalsamfunn i denne sammenhengen til stedet hvor informantene for dette prosjektet er bosatt, som er bygda i Midt-Norge. Jeg tar ikke hensyn til de ulike grendene hvor hver enkelt informant kommer fra, men bruker lokalsamfunn som et overordnet begrep for hele bygda. Det samme gjelder for begrepet lokalbefolkning, som her vil omfatte folkene som er født og oppvokst i bygda jeg studerer, i tillegg til informantene i prosjektet.

I kapittel 6 bruker jeg begrepene nykommer og tilflytter, som en fellesbetegnelse for alle personer som ikke opprinnelig kommer fra bygda, men som nå er bosatt der. Med andre ord gjelder disse begrepene både for etnisk norske personer som opprinnelig kommer fra andre steder i landet, og personer med innvandrerbakgrunn. Årsaken til at jeg velger å gjøre det slik, er fordi informantene reflekterte over egen selvforståelse i møte med andre, og dette gjaldt alle som ikke opprinnelig kommer fra bygda. Jeg kommer også til å benytte meg av begrepet etnisk norsk. Det eksisterer enkelte kontroverser tilknyttet dette begrepet, fordi personer med innvandrerbakgrunn som er født og oppvokst i Norge, også kan identifisere seg som etnisk norsk. Jeg velger likevel å benytte meg av begrepet i denne oppgaven, for og bedre kunne fremheve at enkelte tilflyttere til bygda er personer av etnisk norsk opprinnelse, og andre er personer med innvandrerbakgrunn. Jeg vil også benytte meg av begrepet ruralt samfunn og ruralt lokalsamfunn gjennom oppgaven. Rural betyr landlig, og er det motsatte av urban, det rurale vil dermed betegne områder eller en befolkning som er lokalisert utenfor byer.

Jeg kommer også til å bruke begrepene migrant, innvandrer, flyktning, asylsøker og arbeidsinnvandrer. En migrant defineres som et individ som har forlatt sitt hjemland for å bosette seg i et annet land (Odden, 2018, s. 22). Fra et hjemlandsperspektiv, altså hvis vi kjenner til noen som har flyttet fra landet han eller hun bor i, snakker vi om en utvandrer. For landet migranten bosetter seg i, snakker vi om en innvandrer (Odden, 2018, s. 22). En flyktning er en person som har migrert til et annet land på grunn av flukt (Odden, 2018, s. 25). De fleste flyktninger i Norge er kvoteflyktninger, og politikken

med henhold til bosetting av disse har geografisk spredning som mål. En asylsøker er en person som drar til et land og formelt søker om beskyttelse, individet kalles dermed asylsøker frem til søknaden er behandlet (Odden, 2018, s. 26), og når personen får søknaden innvilget, får man status som flyktning. En arbeidsinnvandrer er en person som migrerer til et annet land grunnet arbeid, og arbeidsinnvandrere er den største gruppen migranter i verden i dag (Odden, 2018, s. 29). Jeg velger å inkludere disse «kategoriene» med migranter i begrepsavklaringen, fordi jeg kommer til å bruke ordene aktivt gjennom hele oppgaven.

1.4 Oppgavens oppbygging

I neste kapittel redegjør jeg for teorien som representerer rammen for det innsamlede empiriske materialet. Jeg kommer til å presentere teorier om likhet, norskhet, majorisering/minorisering, integrering og kosmopolitisme. Disse teoriene er med på å gi en dypere forståelse av det empiriske materialet som legger grunnlaget for denne oppgaven. I kapittel 3 vil jeg gå dypere inn i den kvalitative metoden som er benyttet for dette prosjektet. Jeg vil grundigere opplyse om hva som har blitt gjort, samt hvordan prosessen med å samle inn datamateriale foregikk. Kapitlet vil ta for seg hvilke valg som er tatt, etiske problemstillinger og eget engasjement i prosjektet. I tillegg vil jeg i kapittel 3 gi en presentasjon av analysegrepet som er benyttet i oppgaven, nemlig en tematisk analyse. Jeg vil her presentere hvordan jeg har gått frem for å analysere frem temaer til analysen, som tar utgangspunkt i de fire stegene i en tematisk analyse. Kapittel 4 er det første analysekapitlet i oppgaven. Kapitlet vil i hovedsak knyttes opp mot det første forskningsspørsmålet som er; *hvilke forståelser har lokalbefolkningen av innvandrerne i bygda?* Målet er å undersøke på hvilke måter informantene snakker om andre (i dette tilfellet innvandrere). Gjennom analysen kommer det frem hvordan lokalbefolkningen «kategoriserer» innvandrere, hvordan god beherskelse av språk blir betraktet som svært viktig og hvordan det er mulig for innvandrerne i bygda å bli en av «oss». I kapittel 5 vil jeg analysere frem temaer i lys av det andre forskningsspørsmålet, som er; *hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda?* Jeg skal i dette kapitlet undersøke hvordan de lokale snakker om seg selv i møte med andre. Med andre ord skal jeg analysere frem hvordan lokalbefolkningen opplever egen selvforståelse i møte med nye innbyggere til bygda, og hvordan dette eventuelt kan påvirke mennesker som flytter til stedet. I kapittel 6 kommer jeg til å fokusere på hvilke effekter innvandring har hatt på bygda i lys av det tredje forskningsspørsmålet; *hvordan oppfatter lokalbefolkningen effekten av innvandring til bygda?* I dette kapitlet kommer jeg til å trekke fram holdningsendringer som har skjedd på stedet i løpet av de siste tjue årene. Jeg kommer også til å skrive frem hvordan informantene mener at innvandrerne må tilpasse seg bygda, og ikke omvendt. Jeg vil også trekke frem matkulturen som innvandrerne til bygda har tatt med seg i lys av barnas verdensdager, den lokale matfestivalen og restauranter som drives av personer med innvandrerbakgrunn. I kapittel 7, som er oppgavens siste kapittel, vil jeg samle trådene og temaene som har blitt gjort rede for i analysen. Her skal hovedfunnene fra de tre analysekapitlene gjøres rede for, problemstillingen skal besvares og jeg vil komme med noen avsluttende betraktninger.

Kapittel 2

Teori

Som jeg nevnte i forrige kapittel er tema for prosjektet bygdesamfunn og innvandring, hvor målet er å undersøke hvilke forståelser lokalbefolkningen i et bygdesamfunn i Midt-Norge har av innvandring til stedet de bor. For å analysere det empiriske materialet som foreligger, benyttet jeg meg av en tematisk analyse. En tematisk analyse er teoriuavhengig, som vil si at den ikke har noen konkret teori å lene seg på (Johannessen, Witsø & Rasmussen, 2019, s. 280). Ved å benytte en tematisk analysetilnærming i denne oppgaven, identifiserte jeg noen tema ut ifra de intervjuene som er gjort. For å dykke dypere ned i forståelsen av temaene jeg har analysert frem, har jeg valgt ut noen begrep/teorier for å illustrere hvordan de kan forstås. I dette kapitlet vil jeg først presentere teorier om likhet (og ulikhet), fordi begrepet vil være nyttig for å forstå hvordan lokalbefolkningen betrakter seg selv som «oss» og «de andre» (innvandrere og andre tilflyttere) som «dem». Med andre ord inneholder datamaterialet en rekke henvisninger til det som er likt og ulikt mellom ulike «grupper» mennesker. Ved å forstå datamaterialet i lys av en teoretisk tilnærming, vil det kunne bidra med å forstå på hvilken måte lokalbefolkningen betegner seg selv som «like», mens innvandrere og tilflyttere blir betraktet som «de andre». I tillegg til teorier om likhet, vil jeg også inkludere begrepet norskhet for å belyse det empiriske materialet. Norskheten, eller hva det vil si å være norsk, bidrar med å rette oppmerksomhet til hvordan likhetstankegangen blir legitimert i lokalsamfunnet i bygda, i tillegg til at det forteller noe om hvordan majoriteten innehar en type makt over minoriteten. Følgelig vil jeg presentere begrepene minorisering og majorisering, fordi de bekrefter de underliggende maktforholdene i bygda som definerer hvem som er «oss» og hvem som er «dem». Videre vil jeg introdusere noen teoretiske perspektiver på integrering. Jeg kommer til å rette oppmerksomhet til hvordan integrering foregår i rurale lokalsamfunn, og hva lokalbefolkningen på små steder legger i «vellykket» integrering i lys av assimileringprosesser som har skjedd i bygda. Til sist i kapitlet vil jeg introdusere kosmopolitisme som et teoretisk perspektiv, da det forteller noe om hvordan bygdesamfunnet bærer preg av å være flerkulturelt. Sagt på en annen måte, bidrar begrepet til en forståelse om hvordan små lokalsamfunn, som ofte blir betraktet som homogene, er forskjellige i sin likhet.

2.1 Likhet

I forskningsmaterialet foreligger det forståelser om at lokalbefolkningen i bygda anser seg selv som like. Informantene trakk frem ulike aspekter som var «typiske» for de lokale i bygda, som at de var lite imøtekomende, at de holdt seg til sin omgangskrets og at de var skeptiske til nye ting. Personene jeg intervjuet, hadde en oppfatning om at de fleste som bodde i bygda var like som dem i den forstanden. Gullestad (2002) hevder at likhet kan regnes som et nøkkelbegrep i den nasjonale selvforståelsen i mange land, inkludert Norden og Norge (s. 68), og at de nordiske landene er preget av en sterk likhetsdiskurs som bærer i en historisk forståelse om at de nordiske landene er kulturelt homogene (Kristensen & Gullikstad, 2021). I tillegg argumenterer Gullestad (2002) for at den norske likhetsdiskursen ikke bare handler om en observerbar likhet, men at en også er basert på en forestilt likhet, som innebærer at noe må oppfattes som likt for å bli oppfattet som likeverdig (s. 82). Sagt på en annen måte vil det si at tradisjoner, kulturelle verdier, normer og måter å være på, kan være avgjørende for hvordan (og om) innvandrere blir en del av lokalsamfunnet (Kristensen & Gullikstad, 2021). I mitt

analysearbeid fant jeg at likhetstankegang står sterkt hos lokalbefolkningen i bygda, i lys av at de betegnet seg selv og andre lokale som «oss» og nye innbyggere som «dem». Med andre ord inkluderte informantene den øvrige lokalbefolkningen inn i samtalen som omhandlet dem selv og deres erfaringer. Det forteller noe om hvordan det skapes et «oss», fordi de lokale i bygda innehar enkelte likhetstrekk med hverandre i lys av tilhørighet, kulturelle verdier og måter å være på.

Den norske likhetstankegangen bidrar til å skjule en maktforskjell mellom majoriteten og minoriteten, som er full av paradokser (Kobberstad, 2019). For eksempel kreves det at innvandrere må «bli norske», samtidig som det eksisterer en underforstått antagelse om at de egentlig aldri kan bli det (Gullestad, 2002, s. 56). I mitt analysearbeid kom det frem at lokalbefolkningen i bygda har en klar oppfatning om hvem som er «oss» og hvem som er «dem». Analysen viste at mennesker som ikke opprinnelig kommer fra bygda (uavhengig om det er innvandrere eller etnisk norske tilflyttere) sjelden blir en del av «oss». Ettersom det eksisterer en oppfattelse om at likhet er positivt, blir dermed fraværet av denne likheten problematisk fordi andre mennesker oppfattes som forskjellige fra «oss». Ettersom det foreligger synlige forskjeller mellom folk, bryter dette på sitt vis med det norske likhetsidealet (Berg & Kristiansen, 2010, s. 228). Når de nevner synlige forskjeller, sikter de her til ulike forskjellsmarkører som gjør at etniske minoriteter skiller seg fra majoriteten i form av hudfarge, utseende eller klær (Kobberstad, 2019). Likhetstankegang i Norge er derfor ikke norsk i den forstand at den finnes i Norge, men den er norsk i den forstand at den er utbredt i Norge.

2.2 Norskhhet

Nye innbyggere som har kommet til Europa på bakgrunn av flukt og annen migrasjon, har skapt en trang til å definere noen felles verdier, og å favne om bestemte nasjonale identiteter og symboler i europeiske samfunn (Løvgren & Orupabo, 2011). Hva som skal utgjøre innholdet i «norskheten» er blitt mer eksplisitt, hvor politikere og folk flest stadig uttaler seg om hva som er typisk norsk og hva som ikke er det (Løvgren & Orupabo, 2011). Marianne Gullestad (2002) hevder i forhold til innvandringspolitikken at begrepet «nordmann» står i kontrast til begrepet «innvandrer». Hun argumenterer for at det ikke er mulig å forstå betydningene til ordet «innvandrer» uten samtidig å forstå hva det vil si å være «norsk» (Gullestad, 2002, s. 91). Sagt på en enklere måte er diskusjonen om innvandrerne med på å konstituere en norskhet (hvithet) som et utematisert og udefinert normativt sentrum (Gullestad, 2002, s. 91). Løvgren & Orupabo (2011) spesifiserer at nasjonale identiteter og nasjonale selvforståelser aldri har vært fastlagt og gitt, og iblant blir innholdet og grensene endret nesten umerkelig. I ulike bidrag fra sosiologer og samfunnsforskere går det igjen at markørene for norskhet er skiftende. I enkelte kontekster kan dette være språk, hudfarge og smak, mens det i andre kontekster er ulike verdier som likestilling, demokrati, statsborgerskap eller sosial klasse (Løvgren & Orupabo, 2011). Det er derfor vesentlig å påpeke at norskhet kan være så mangt, og at norskhet også handler om makt.

Løvgren & Orupabo (2011) hevder at ved å undersøke etniske minoriteters muligheter og opplevelser av tilhørighet, har disse studiene dokumentert hvordan norskhet både kan virke ekskluderende og inkluderende innenfor forskjellige arenaer i det norske samfunnet. Ghassan Hage (2000) hevder at de som virkelig ønsker å tilhøre nasjonen, må vise til enkelte «rette» karakteristikk og egenskaper. Det fremstår derfor ofte som om norskhet er noe som etniske minoriteter ikke kan gjøre krav på, og at de ikke har lik tilgang til den som den etniske majoriteten (Løvgren & Orupabo, 2011).

Flere ulike studier viser at den etniske majoriteten innehar definisjonsmakten når det kommer til å bestemme hvem og hva som skal anerkjennes som norsk (Løvgren & Orupabo, 2011). Som nevnt tidligere er det ikke noe konkret som er fastsatt når det gjelder norskhetens grenser, og hva den egentlig inneholder. Likevel er det vesentlig å nevne at det typisk som regel er personer med etnisk minoritetsbakgrunn som må gjøre seg norske, eller «bli» norske. Dermed må de kontinuerlig bevise ovenfor majoritetsbefolkningen at de behersker tegnene som er forbundet med norskhet (Løvgren & Orupabo, 2011). Årsaken er at personer med etnisk majoritetsbakgrunn lettere kan fremstå som en gruppe som er norske på en «naturlig» måte, og de vil dermed undra seg enhver tvilsom egen norskhet (Løvgren & Orupabo, 2011). Etniske nordmenn har derfor definisjonsmakten i en god del sosiale og institusjonelle situasjoner, ofte uten å være klar over dette selv. På denne måten sees ikke majoritetsmakten på som en makt, men tas for gitt som naturlig og selvfølgelig (Gullestad, 2002, s. 92). I boken makt og avmakt skrevet av Gudmund Hernes (1975), minner han oss på at hvis interesseforholdet mellom to aktører er skjevt den ene veien, vil maktforholdet være skjevt den andre veien (s. 42). På denne måten er interesseforholdene mellom ulike etniske grupper eller sosiale klasser skjeve (Løvgren & Orupabo, 2011). I mitt forskningsmateriale foreligger det en forståelse blant de lokale i bygda, av at innvandrere kan bli «norske» og at de kan bli en av «oss». Dette er betinget av instanser som at de snakker det norske språket, at de har felles bekjente, «norske» interesser og at de ikke har noen religion. I kapittel 4 vil jeg vise til lokalbefolkningens forståelser av hvordan norskhet blir brukt som et definisjonsbegrep på hvor «norske» innvandrerne kan bli.

2.3 Minorisering og majorisering

Selv om begrepene likhet og norskhet kan belyse hvilke forståelser en lokalbefolkning har av innvandrere, forteller de mindre om hvordan maktstrukturene i lokalsamfunnet fungerer. For å forstå hvordan lokalbefolkningen besitter en viss definisjonsmakt om hvem som er «oss» og hvem som er «dem», ønsker jeg å bruke perspektivene minorisering og majorisering. Minoritet betyr mindretall og begrepet brukes i dag ofte om grupper i samfunnet som skiller seg fra majoriteten (Berg, Flemmen & Gullikstad, 2010). Dette skillet er gjerne knyttet til kjennetegn som etnisitet, hudfarge, kjønn, religion eller kultur (Berg et. Al, 2010). Avtar Brah (1996) peker på at minoritet ikke er noe man «er», men noe man blir gjort til. Begrepet er nyttig for å få en forståelse av hvem minoriteten faktisk er, og hva som legges i begrepet. I denne oppgaven kommer jeg til å fokusere mer på begrepet majoritetsgjøring eller majorisering. Selv om en majoritetsbefolkning inneholder en rekke ulike grupper og forskjeller innad i disse gruppene, kommer jeg i denne oppgaven til å karakterisere majoriteten som lokalbefolkningen i bygda. Fortalt på en annen måte, vil jeg fokusere på de personene som ikke besitter kjennetegnene som karakteriserer minoriteten. Majorisering og minorisering er knyttet til majoritetens andregjøring av minoriteten, som vil si at majoritetens «vi» ofte defineres i kontrast til minoritetens «de» (Berg, et. Al, 2010). Begrepene minorisering og majorisering har vært nyttige for å kunne se hvordan informantene gjør seg selv og henholdsvis andre til minoritet eller majoritet, og det forteller noe om hvem som sitter med definisjonsmakten om hvem som tilhører disse «gruppene».

2.4 Integring

Ettersom problemstillingen i dette prosjektet tar for seg hvilke forståelser lokalbefolkningen i et bygdesamfunn har av innvandring til stedet de bor, blir perspektiver på integrering hensiktsmessig å inkludere for å belyse hvilke forståelser

lokalbefolkningen har til integrering i bygda. Integreringsforskningen er omfattende, og selv om begrepet integrering har vist seg å fungere godt i politisk sammenheng, har begrepet også blitt mye omdiskutert, kritisert og til dels avvist av en rekke forskere (se f. eks: Penninx & Garcés-Mascareñas 2016; Schinkel 2018; Rytter 2019; Vertovec 2020). Ordet integrering kommer fra latin og betyr at noe blir helhetlig. På norsk brukes begrepet om prosessen som gjør disse delene til en helhet, og om resultatet som foreligger i en slik prosess (Schiefløe, 2019, s. 183). I forhold til innvandring, kan integrering forstås som en situasjon hvor etniske minoriteter blir betraktet som sosiale og kulturelle fellesskap, samtidig som de er inkludert i og deltar som aksepterte og likeverdige medlemmer i det norske storsamfunnet. Den offisielle norske politikken har slik integrering som målsetting (Barstad & Molstad, 2020).

Ettersom min forskning retter seg mot lokalbefolkningen i et bygdesamfunn, velger jeg å rette mest oppmerksomhet til integrering i rurale samfunn. Lokale innvandrings og integreringsstudier har oppnådd økt interesse de siste 10-20 årene (Gullikstad & Kristensen, 2021). Ofte har rurale lokalsamfunn blitt fremstilt som homogene og preget av høy sosial nærhet, i tillegg til høy grad av sosial kontroll (Haugen & Villa, 2006). Disse generaliserte stereotypiene kan til dels bekreftes gjennom intervjuene som er gjort for dette prosjektet, men datamaterialet viser også at informantene ser et visst mangfold når de snakker om innvandrere. Informantene la vekt på at språk og deltakelse i aktivitetsmessige arenaer var viktigst når det kommer til «god» integrering. I forskningsmaterialet foreligger det forståelser om at språket er det første og viktigste innvandrerne må lære seg for å bli en del av lokalsamfunnet, i tillegg har gode norskkunnskaper vist seg å være en viktig tilgang til det norske arbeidslivet, som er en av samfunnets største integreringsarenaer (Einarsen, 2013). Med andre ord er det tre livsområder som blir betraktet som sentrale i integrering av innvandrere, som er økonomiske, sosiale og aktivitetsmessige. Økonomisk integrering innebærer å delta i det ordinære arbeidslivet, sosial integrering går ut på å delta i uformelt sosialt liv, og inngå i nettverk som omfattes av etnisk norske og aktivitetsmessig integrering dreier seg om deltakelse i nabolaget, idretten, skolen og politikken (Schiefløe, 2019, s. 184).

En kategori som kommer under integrering som er nyttig å inkludere i denne oppgaven, er begrepet assimilering. Som jeg nevnte innledningsvis har dette prosjektet som mål å undersøke ulike forståelser av bygdesamfunn og innvandring. Begrepet assimilering blir ofte brukt til å beskrive prosesser i stedet for forståelser, men jeg anser likevel begrepet som relevant å inkludere for å nærmere forstå hvordan lokalbefolkningen i bygda betrakter integrering i sitt lokalsamfunn. Assimilering er når noe blir likt eller smelter sammen, og når begrepet brukes i tilknytning til innvandring og etniske minoriteter, betegner det en prosess hvor kulturelle grenser gradvis blir mindre synlige og dermed også mindre viktige, både for minoritets og majoritetsbefolkningen (Schiefløe, 2019, s. 181). Begrepet er derfor hensiktsmessig å inkludere, fordi det forteller noe om hvordan lokalbefolkningen mener «vellykket» integrering burde foregå. Assimilering innebærer i praksis at innvandrer-kulturen etter hvert forsvinner, ved at minoritetene blir «mer som oss» (Schiefløe, 2019, s. 181). Kristensen & Gullikstad (2021) forklarer at en måte å forstå denne assimilatoriske forståelsen av integrering på, er at det eksisterer en forestilling om at innvandrere er avvikende og annerledes enn majoritetsbefolkningen, og må derfor «normaliseres» gjennom ulike integrerings og kvalifiseringsprogram. Jeg kommer derfor til å bruke begrepet assimilering i analysen, for å undersøke hva lokalbefolkningen anser som «vellykket» integrering.

2.5 Kosmopolitisme

Teoriene om likhet og norskhet er perspektiver som kan overføres til lokalsamfunnet på bygda, da et lokalsamfunn er et sted som inkluderer både likhet og fellesskap. Dette betyr ikke at folk som bor på samme sted er helt like eller at nærhet medfører personlige forbindelseslinjer, det betyr imidlertid at bostedet er felles og et lokalt fellesskap kan være nyttig (Berg, 2016, s. 47). Det blir derfor mulig å argumentere for at denne fellesskapsfølelsen kan føre til en likhetstanketang blant lokalbefolkningen på et sted. Basert på studier av den transformativ effekten av innvandring i rurale områder i tillegg til interaksjoner mellom innvandrere og lokalbefolkningen, har rurale studier begynt å trekke på begrepet kosmopolitisme (Woods, 2018). I korte trekk betyr kosmopolitisme verdensborgerskap, men forskere har begynt å dele begrepet inn i to kategorier: diskursiv kosmopolitisme og rural kosmopolitisme. Diskursiv kosmopolitisme blir beskrevet som transnasjonale mobile eliter og globale samfunn, for eksempel hvordan befolkningssammensetningen og kulturen er i større byer. Rural kosmopolitisme på den andre siden har blitt diskutert i form av ideer, handlinger og praksiser i ulike landsbyer på bygda (Woods, 2018). Ettersom min forskning retter seg mot innvandring i bygdesamfunn, kommer jeg til å rette mest oppmerksomhet mot rural kosmopolitisme. I litteraturen om rural kosmopolitisme, refereres det til kosmopolitiske disposisjoner blant individer som bygger bro mellom landlige og ikke landlige steder. I korte trekk vil det si at det overføres eksterne erfaringer, ferdigheter og smaker til rurale samfunn via innvandring, og at det gis en kosmopolitisk følelse for de som reiser til landlige steder (Woods, 2018). Rural kosmopolitisme som teoretisk perspektiv er relevant for dette prosjektet, fordi det bidrar til å belyse en åpenhet eller aksept for et visst mangfold og impulser utenifra. Sagt på en annen måte, bidrar begrepet til å nyansere bildet av bygda som «orientert mot seg selv».

Konklusjonen til Woods innehar enkelte likhetstrekk med en studie gjort av Søholt, Stenbacka & Nørgaard (2018), som viser en betinget mottakelighet for innvandring i rurale områder. Mottakeligheten er betraktet som betinget fordi den avhenger av at lokalbefolkningen må være i stand til å motta nye signaler utenifra, man må ha interesse i nye mennesker og man må være fordomsfri (Søholt, et. Al, 2018). Funnene i studien viser at rurale eliter i flerkulturelle samfunn med langvarig flerkulturell bosetning, anser innvandring som å fremme en landlig motstandskraft, men deres holdninger til innvandrere er også betinget av denne fordelingen (Søholt, et. Al, 2018). I kapittel 6 i denne oppgaven, snakker informantene om ulik matkultur som har kommet til bygda grunnet innvandring. Jeg kommer derfor til å bruke perspektivet om rural kosmopolitisme for å belyse hvordan bygda bærer preg av å være et flerkulturelt samfunn i forbindelse med matkultur.

Kapittel 3

Metode og analysestrategi

Å skrive en masteroppgave kan på mange måter sammenlignes med å legge et puslespill, da det er flere brikker som skal finne sin plass. I motsetning til et puslespill, hvor man har alle brikkene fra start, har man i en masteroppgave ingen av disse brikkene på forhånd. Brikkene i en masteroppgave ligger ikke klare og venter på å bli satt sammen til et fullverdig bilde. I stedet endrer de seg kontinuerlig, noe som har gjort prosessen med å skape denne oppgaven utfordrende og tidskrevende, men samtidig spennende og lærerik. For hver enkelt brikke som har blitt plassert, har jeg sakte, men sikkert sett at prosjektet har tatt form.

I dette kapitlet ønsker jeg å presentere hvordan det metaforiske puslespillet har tatt form. Jeg vil begynne med å forklare intervju som metode, og rette oppmerksomhet til dybdeintervjuer og parintervjuer som jeg har brukt i oppgaven, og hvordan dette samsvarer med et fenomenologisk vitenskapssyn. Deretter vil jeg gi en beskrivelse av informantene og bygda de bor i. Jeg vil videre forklare hvordan rekrutteringsprosessen foregikk, og utfordringer knyttet til denne prosessen. Følgelig vil jeg fortelle om de etiske aspektene som må tas i betraktning i kvalitativ forskning, hvor spesielt anonymitet og konfidensialitet står sterkt. I tillegg ønsker jeg å belyse mine forkunnskaper, engasjement for tema samt fordommer jeg hadde knyttet til dette prosjektet. Til slutt vil jeg presentere analysegrepet jeg har valgt for å analysere det empiriske materialet som foreligger, som er tematisk analyse. Jeg vil først gi en forklaring av hvordan forberedelsene for analysen foregikk i lys av transkribering og lesing av materialet. Deretter vil jeg fremheve hvordan jeg kodet transkriberingene, for å kunne finne viktige poenger i dataene. Videre ønsker jeg å vise hvordan jeg har kategorisert de ulike temaene jeg har analysert frem, i tillegg til å fortelle hvilke temaer jeg skal analysere i kapittel 4, 5 og 6. Til slutt vil jeg forklare hvordan jeg kommer til å rapportere funnene i oppgaven. Helt til sist i kapitlet vil jeg presentere utfordringene knyttet til bruken av tematisk analyse.

3.1 Intervju som metode

Som jeg nevnte i kapittel 1, baseres denne oppgaven på kvalitative forskningsdata og jeg har valgt intervju som metode. At jeg skulle benytte meg av intervjuer i forskningen, var et klart valgt fra starten da jeg ønsket å studere ulike forståelser av bygdesamfunn og innvandring. Ettersom formålet med denne metoden er at vi skal få fyldeige og omfattende kunnskaper om hvordan andre mennesker oppfatter sin livssituasjon, og hvilke perspektiver de har på de temaene intervjuet handler om (Thagaard, 2018, s. 89), anså jeg den som godt egnet å benytte i mitt forskningsarbeid. Målet med intervjuene var i all hovedsak å skape en situasjon for en fri samtale og en romslig tidsramme, for å få informantene til å reflektere over egne erfaringer knyttet til temaet jeg forsket på. Tjora (2017) beskriver denne typen intervju som dybdeintervjuer, som vil si at det skal gis rom for åpne spørsmål som gir informantene mulighet til å gå i dybden der de har mye å fortelle (s. 114). Målet med intervjusituasjonene var å tilegne meg mer kunnskap om bygdesamfunn og innvandring, som betyr at hensikten var å fokusere på de subjektive opplevelsene informantene hadde til dette temaet. Dette prosjektet baserer seg dermed på et fenomenologisk vitenskapssyn, fordi fenomenologien tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og forsøker å oppnå en dypere forståelse av meningen i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard, 2018, s. 36). Intervjuene jeg gjorde varierte i tid, med alt fra tretti minutter til åtti minutter. Det første intervjuet jeg gjorde var også det

korteste, som kan ha noe å gjøre med at jeg var nokså nervøs i begynnelsen av prosjektet. For eksempel så var jeg betydelig opptatt av intervjuguiden jeg hadde utformet i forkant, noe som førte til at jeg glemte å spørre oppfølgingsspørsmål der det kunne ha vært nyttig. Det første intervjuet ga dermed rom for selvrefleksjon rundt egen rolle som intervjuer, og jeg ble mer bevisst på dette i de senere intervjuene. Ettersom det i dybdeintervjuer tillates at informantene begår digresjoner, kan det føre til at vi kan komme inn på temaer eller momenter som forskeren selv ikke hadde tenkt ut på forhånd. Dette kan videre anses som viktig for informanten og vise seg å være relevant for selve undersøkelsen (Tjora, 2017, s. 114). Da jeg etter det første intervjuet ble mer bevisst på dette, førte det til at det fremkom flere temaer som har lagt rammen for denne oppgaven. For eksempel, en selvforståelse av hvordan informantene betraktet seg selv og andre lokale i møte med andre, viste seg å være viktig for samtlige informanter og dermed i analysen.

Jeg har ikke bare benyttet meg av individuelle dybdeintervjuer i dette prosjektet, jeg har også tatt i bruk parintervju, som også er dybdeintervjuer. Enkelt fortalt er parintervju en form for gruppeintervjuer hvor man samler et antall informanter, som i dette tilfellet var to og to. Intervjumetoden kan være en effektiv form for datagenerering fordi man utvikler intervjudata fra flere informanter samtidig, i tillegg til at det kan virke mindre truende for deltakerne i kontrast til individuelle intervjuer (Tjora, 2017, s. 123). Før jeg starten intervjuprosessen med mine informanter, hadde jeg ingen planer om å utføre parintervjuer. Dette skjedde tilfeldigvis da jeg skulle intervju en informant, hvor hun lurte på om jeg ikke ville intervju samboeren hennes i samme vending. Parintervju viste seg å fungere godt ettersom begge informantene fikk svare på spørsmålene jeg stilte, og de fikk ta seg god tid. I tillegg ble stemningen mer avslappet, og samtalen fløt lettere. Metoden fungerte såpass godt at jeg valgte å inkludere to parintervjuer til senere i prosessen. Til sammenligning fra de ordinære dybdeintervjuene, var stemningen mer avslappet under parintervjuene og informantene virket tryggere. Det skal likevel nevnes at det var noen utfordringer tilknyttet denne måten å anskaffe data på, som for eksempel at den ene personen tok mer styring og pratet mer enn den andre. Når det er sagt, førte metoden også til at den ene parten sa noe som den andre ikke hadde tenkt på, noe som bidro til at det ble en mer omfattende samtale om samtlige tema. Ettersom jeg har benyttet meg av dybdeintervjuer, kan det argumenteres for at jeg har knyttet intervjuene til et fenomenologisk vitenskapssyn, fordi min oppgave som forsker har vært å forstå informantenes opplevelser og hvordan de reflekterte omkring de ulike temaene som ble tatt opp. I tillegg er det vesentlig å påpeke at mine refleksjoner over egne erfaringer er betegnet som et utgangspunkt for selve forskningen. I korte trekk vil dette si at interessen for de temaene jeg har forsket på, har blitt sentrert rundt fenomenverdenen (Thagaard, 2018, s. 36). Betydningen av å benytte et fenomenologisk perspektiv er dermed at forskningsperspektivet tar utgangspunkt i hvordan de personene vi studerer opplever ulike scenarioer, som fører til at den ytre verden kommer i bakgrunnen (Thagaard, 2018, s. 36).

3.2 Informantene og bygda

Informantene kommer fra en liten bygd i Midt-Norge, og bygda er kjent for å ha fin natur, mye vinterturisme og vakre fjelldaler. Fire av deltakerne var menn og fem var kvinner, at de skulle variere i kjønn var et aktivt valg fra starten fordi jeg ville inkludere et visst mangfold. Informantene bestod i hovedsak av personer som er født og oppvokst i bygda, hvor det eneste unntaket er en mann som var tilflytter til stedet i barneskolealder. Deltakerne i prosjektet varierer i alder fra 25 til 60 år, fordi jeg ønsket

at de skulle klare å reflektere rundt hvordan innvandring har påvirket bygda over tid. Med andre ord så består utvalget av menn og kvinner som har bodd sammenhengende i bygda i over tjue år. Fire av deltakerne har over en periode bodd utenfor bygda grunnet arbeid og studier, men har likevel bodd sammenhengende på stedet de siste tjue årene. Deltakerne i prosjektet varierer i yrkesgrupper, og strekker seg over både helsesektoren, servicebransjen, privat sektor og landbruket. Alle informantene er av etnisk norsk opprinnelse og alt av empirisk materiale kommer fra deres egne fortellinger. Senere i oppgaven kommer jeg til å analysere sitatene fra deltakerne i prosjektet som jeg har valgt å kalle Anna, Elsa, Ada, Beate, Åse, Idar, Petter, Åge og Geir [merk at navnene er pseudonymer].

3.3 Intervjuguide

Før jeg startet intervjuprosessen, lagde jeg en intervjuguide som skapte rammen for hvilken retning intervjuene skulle ta (se vedlegg 2). Spørsmålene jeg stilte til informantene var delt inn i tre kategorier som bestod av informant og bygda, bygda og innvandring og informant og innvandring. Jeg delte inn intervjuguiden i tre deler fordi jeg ønsket at informantene først skulle skildre stedet de bor på, ettersom det var noe de hadde god kjennskap til som kunne føre til en «trygg» start på samtalen. Ved at de først kunne reflektere over bygda de bor i, tenkte jeg at det kunne føre til en mer avslappet start på intervjuet. Deretter gikk jeg over til å spørre hvordan innvandring foregikk i bygda i lys av hva innvandrerne gjør, hvor de kommer fra og hvor lenge de har vært der. Jeg valgte å gjøre det slik for å utforske hvordan informantene snakket om «andre» på. Til slutt var intervjuguiden lagt opp til at informantene skulle reflektere over egen rolle i møte med innvandrerne i bygda, i lys av sosiale relasjoner og arbeid. Med andre ord var intervjuguiden delt inn i tre deler, slik at spørsmålene etter hvert kunne bygge seg opp. Etter alle intervjuene var gjort, transkriberte jeg intervjuene ved at jeg skrev ned alt som ble sagt av både meg selv og deltakerne i prosjektet.

3.4 Rekrutteringsprosess

Noe som er hensiktsmessig å fremheve, er at jeg har god kjennskap til bygda hvor informantene bor fra før. Jeg kjenner flere personer som bor der, og har besøkt stedet mange ganger. For å anskaffe informanter til dette prosjektet, tok jeg derfor kontakt med noen bekjente i bygda som sørget for å sette meg i kontakt med personer som kunne vært interessert i å stille til intervju, en tilnærming som også er kjent som snøballmetoden (Thagaard, 2018, s. 56). Dette fikk ballen til å rulle, og etter kort tid hadde jeg rekruttert ni personer. I begynnelsen av innsamlingsfasen, var jeg i tillegg i kontakt med to andre potensielle kandidater som ønsket å stille til intervju. Jeg valgte å ikke gjøre intervjuer med disse, da jeg kjente dem fra før. Jeg anså på den tiden at min relasjon til disse personene kunne bidra til å påvirke prosjektet i negativ forstand. I stedet rettet jeg oppmerksomhet mot å intervju personer jeg ikke kjente fra før, for å få en mer nyansert tilnærming til prosjektet. I ettertid ser jeg at det muligens ikke hadde vært en dårlig ide å intervju personer jeg hadde tidligere relasjoner til. Begrunnelsen er at dynamikken kunne vært noe bedre med personer jeg kjenner. I nesten alle intervjuene jeg har gjort, virket informantene i begynnelsen nervøse og noe utilpass. Heldigvis forsvant dette en stund inn i intervjuene, men jeg tenker likevel at dette muligens ikke hadde forekommet i like stor grad om jeg hadde intervjuet noen jeg kjente fra før. Når alt kommer til alt, kan det likevel påstås at det faktum at jeg ikke gjorde det på denne måten, skaffet meg et godt materiale å jobbe ut ifra. I tillegg ga det meg i

rollen som forsker en god utfordring ved å ikke ha tidligere bekjentskaper til informantene.

Rekrutteringen og utvalget av informanter var med andre ord nøye gjennomtenkt, spesielt med tanke på hvor mange informanter prosjektet skulle ha, om kjønn hadde noe å si og alderen til informantene. Det var viktig for meg å inkludere et visst mangfold blant informantene, og det er derfor de varierer i alder og kjønn. Når det kommer til antall informanter, kom jeg først frem til at åtte var et fint antall. Derimot etter en samtale med mine veiledere kom vi frem til at det kunne være fruktbart å inkludere en informant til. Det endelige resultatet ble da ni informanter. Antallet viste seg å fungere godt, da det sannsynligvis hadde oppstått plassmangel i oppgaven om jeg skulle inkludert flere.

3.5 Etiske aspekter

Når man som forsker skal samle inn data til empirisk materiale, er det flere hensyn som må tas i forhold til de etiske aspektene ved metoden. I henhold til intervju er det spesielt viktig med blant annet anonymitet, informert samtykke og konfidensialitet. I tillegg kommer meldeplikten til Norsk senter for forskningsdata (NSD) inn. Gjennomføringen av intervjuene handler først og fremst om at informantene ikke skal komme til skade (Tjora, 2017, s. 175). Før intervjuprosessen startet med mine informanter, fikk de et informasjonsskriv/samtykkeskjema som måtte leses gjennom og signeres før intervjuet kunne starte. Thagaard (2018) presiserer at forskeren skal gi deltakerne i prosjektet tilstrekkelig med informasjon om forskningsfeltet, formålet med forskningen, hvem som får tilgang til informasjonen, hvordan resultatene er tenkt brukt og om følgene av å delta i prosjektet (s. 22-23). Informasjonsskrivet inneholdt opplysninger om hvilke rettigheter informantene hadde, hva som skulle skje med data som ble hentet og informantens rett til fullstendig anonymitet. Det ble i tillegg understreket, både muntlig og skriftlig, at informantene når som helst kunne velge å trekke seg fra prosjektet uten å oppgi noen årsak (se vedlegg 1).

Informantene i mitt mastergradsprosjekt har rett til full anonymitet. Det vil si at personlige egenskaper som navn, alder, bosted, arbeid etc. ikke skal komme frem i oppgaven. Med andre ord skal det ikke være mulig å koble informantens sitater fra transkriberingen opp til dem som privatpersoner. Spesielt er dette viktig med tanke på at informantene ble spurt om holdninger til innvandring, noe som kan betegnes som et følsomt tema, ettersom det kan fortelle noe om politiske holdninger (Tjora, 2017, s. 177). I tillegg til full anonymitet, er det etiske aspektet med lydfiler tatt i betraktning. Alle intervjuene som er gjort, ble tatt opp med en lydopptaker på min private mobiltelefon, som innebærer en risiko for at materialet kan havne på avveie. Lydfilene ble derfor overført til et sikkert sted for lagring så fort intervjuene var over. Når det kommer til transkriberingsdokumentene foreligger det ingen ekte navn i disse, og de er skrevet under pseudonymer slik at de ikke skal være mulig å gjenkjenne. I tillegg har jeg unngått å fortelle mye om informantene i analysekapittelene. Med andre ord så forteller jeg ikke noe personlig om informantene mine, bortsett fra alder og yrkesretning, fordi jeg ikke ønsket at de kunne gjenkjennes. Informantene som deltok i prosjektet er i tillegg garantert konfidensialitet, altså at informasjon om personlige forhold er behandlet konfidensielt og fortrolig. Prinsippet om konfidensialitet vil dermed si at deltakerne skal anonymiseres i presentasjonen av resultatene, og opplysningene om identifiserbare enkeltpersoner skal lagres på en forsvarlig måte (Thagaard, 2018, s. 24). Prosjektet har i tillegg blitt meldt inn til NSD. NSD har spilt en stor og betydningsfull rolle gjennom hele

perioden den praktiske utformingen av person -og datavernet har pågått i Norge (Alver & Øyen, 1997, s. 97). Dette ble deltakerne i prosjektet informert om på forhånd i informasjonsskrivet.

3.6 Forkunnskaper, eget engasjement og fordommer

Mange finner temaet for masteroppgaven ut fra egen erfaring (Fekjær, 2013, s. 17), så da muligheten bød seg til å skrive en masteroppgave om bygdesamfunn og innvandring, var valget enkelt, da dette er noe som har interessert meg i lang tid. Tjora (2017) skriver at vi i kvalitativ forskning er innforstått med at en fullstendig nøytralitet ikke kan eksistere (s. 235). Etersom jeg hadde god kjennskap til bygda hvor informantene bor fra før, satt jeg dermed med noe kunnskap om emnet før jeg begynte med oppgaven. Jeg anser det derfor som viktig å være åpen om denne forforståelsen til bygda og de som bor der for å styrke oppgavens reliabilitet, da kunnskapen kunne komme til å prege forskningsarbeidet. Det må likevel påpekes at jeg ikke hadde mye kunnskap om hvilke forståelser lokalbefolkningen i bygda hadde til innvandrere og innvandring, og det var nettopp denne manglende kunnskapen som førte til at jeg ville utforske dette nærmere.

Før man skal begynne å skrive en masteroppgave står undersøkelser av tidligere forskning og teori sterkt. Når man gjentatte ganger leser ulike tekster om det tema som en selv skal skrive om, er det ikke til å komme unna at man danner seg et bilde av mulige svar man forventes å få i en undersøkelse. Tjora (2017) skriver at vi i ethvert forskningsarbeid tar med oss faglig forforståelse rundt det tema vi studerer (s. 35). I tillegg vil det være redelig å skissere hvordan en selv som forsker oppfatter betydningen av denne forforståelsen (Tjora, 2017, s. 35). Før jeg begynte med intervjuprosessen hadde jeg noen antagelser om at informantene ville snakke om innvandring på en mer negativ måte enn det de faktisk gjorde. I tillegg hadde jeg en hypotese om at det hadde mye å si for lokalbefolkningen at befolkningssammensetningen i den aktuelle bygda var annerledes nå enn det var før i tiden. Mine antagelser og hypoteser viste seg å være feil, og det er derfor betydningsfullt å vise god transparens når en presenterer sin forskning. Dette vil si at en skal forklare hvordan undersøkelsen er gjort, hvilke valg som er tatt på hvilke tidspunkter, hvordan deltakerne er rekruttert, hvilke problemer som har oppstått etc. (Tjora, 2017, s. 248). Der er derfor jeg har gjort rede for hvilke valg som er tatt i forhold til utvalget, rekrutteringsprosessen og hvilke utfordringer som oppstod med intervjuene. Årsaken er for å vise transparens i oppgaven og hvordan jeg formidler disse valgene i forskningsrapporteringen.

3.7 Analysegrep – tematisk analyse

Den analytiske metoden jeg har benyttet meg av i dette prosjektet er en tematisk analyse. En tematisk analyse er en metode som nettopp ser etter temaer i datamaterialet (Johannessen et. Al, 2019, s. 279). Et tema blir beskrevet som en gruppering av data med viktige fellestrekk. Nærmere bestemt er hvert tema en kategori, hvor data med viktige fellestrekk er gruppert (Johannessen et. Al, 2019, s. 279). For å forklare dette nærmere, vil jeg knytte det opp mot det empiriske materialet som foreligger i denne oppgaven og forklare hvordan jeg kom frem til de temaene som skal analyseres i analysekapittelene. Som jeg nevnte lenger opp, har jeg intervjuet ni personer i et ruralt bygdesamfunn i Midt-Norge, og noen av spørsmålene gikk ut på hvordan de skildrer stedet de er oppvokst på i lys av hva som er bra, hva som er spesielt med folkene som bor der og om de husket da bygda først begynte å få innvandrere. Videre vil jeg vise til

de fire stegene i en tematisk analyse som er forberedelse, koding, kategorisering og rapportering.

3.8 De fire stegene i en tematisk analyse

Det første steget i en tematisk analyse er forberedelse. Det legger til rette for at man skaffer oversikt over data (Johannessen et. Al, 2019, s. 238). Etter at alle intervjuene var gjort transkriberte jeg dem, som førte til at jeg ble godt kjent med datamaterialet og fikk en viss oversikt over hvilket innhold jeg faktisk hadde. Senere begynte prosessen med å lese over de transkriberte intervjuene, og jeg noterte ned tanker og refleksjoner om datamaterialet underveis. På denne måten kunne jeg få en overordnet oversikt over hvilke temaer som fremkom i løpet av lesingen. Som jeg nevnte lenger opp, var intervjuguiden delt inn i tre deler, som betyr at jeg hadde noen overordnede temaer på forhånd. Likevel skal det sies at jeg ikke har benyttet meg av de forhåndsbestemte temaene i analysen, og jeg fant temaer i materialet som jeg ikke kunne forutsett før intervjuene begynte. Temaene jeg skal skrive frem i analysekapittelene, kommer jeg tilbake til i steg tre.

Det andre steget i analysen var kodingen av materialet. Koding handler i korte trekk om å fremheve og sette ord på viktige poenger i dataene (Johannessen et. Al, 2019, s. 284). I dette prosjektet har jeg kodet materialet grundig, som vil si at jeg har kodet med et formål om å få tak i hva teksten generelt handler om (Johannessen et. Al, 2019, s. 288). Kodestrategien gir muligheter for å få tak i små og store poenger i teksten som blir analysert. Det eksisterer digitale måter å gjøre dette på, eksempelvis *in vivo*, men jeg valgte å gjøre dette for hånd med fargekodete markeringstusjer. Deretter satte jeg de kodene som hørte sammen i et eget dokument (for eksempel de som handlet om hvordan informantene snakket om seg selv) for å se sammenhenger. Etter at jeg hadde satt sammen de kodene som hørte sammen, gikk jeg gjennom transkriberingene og kodene på nytt for å forbedre kodene der det var nødvendig, og samlet alle kodene i et nytt dokument i underordnede grupper. Til slutt så jeg gjennom kodene for å se hvilke som kunne bli potensielle overordnede temaer, og hvordan de kunne henge sammen med andre koder eller temaer.

Det tredje steget i en tematisk analyse er kategoriseringen av materialet. Mens jeg i kodefasen så nærmere på detaljene i materialet, skal man her zoome ut og se hvordan dataene kan settes sammen til en større enhet (Johannessen et. Al, 2019, s. 294). Med andre ord innebærer kategorisering å sortere data inn i mer overordnede kategorier, også kalt temaer (Johannessen, et. Al, 2019, s. 295). Det eksisterer ulike måter å kategorisere dataene på, men det viktigste er at temaene gir svar på det spørsmålet som blir stilt. For å bruke mitt eget materiale som eksempel, så er analysekapittelene delt inn i tre forskningsspørsmål; *Hvilke forståelser har lokalbefolkningen av innvandrerne i bygda? Hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda? Og, hvordan oppfatter lokalbefolkningen effekten av innvandring til bygda?* Forskningsspørsmålene kan betraktes som avgrensede spørsmål, og ikke generelle spørsmål, noe som kan anses som positivt fordi generelle spørsmål er et tegn på at undersøkelsen er for bred, og det er dermed heller gunstig å si mye om lite fremfor lite om mye (Johannessen, et. Al, 2019, s. 297). Temaene jeg har analysert frem i denne oppgaven er svært empirinære, og bygger i hovedsak på sitater fra informantene. I kapittel 4 kommer jeg til å skrive frem disse temaene; «tydelig forskjell», «språk» og «en av oss». I kapittel 5 vil jeg skrive frem disse; «ingen selvfølge å bli tatt imot», «bygdedyret», «innvandrergrupper» og «det er fint at de drar». I kapittel 6, som er det

siste analysekapitlet, skal jeg skrive frem; «innvandring på åtti og nitti-tallet», «de må tilpasse seg bygda», «like mange norske barn som utenlandske barn» og «det kjedelige, gamle lokale». Temaene står avgrenset til forskningsspørsmålene, og kan brukes til å nettopp si mye om lite kontra lite om mye.

Steg fire i en tematisk analyse er rapporteringen av datamaterialet, og det innebærer å skrive frem temaene og deres innhold i resultatdelen av oppgaven (Johannessen, et. Al, 2019, s. 301). I denne oppgaven vil resultatene fra analysekapittelene skrives frem i kapittel 8. I tillegg har jeg inkludert en oppsummeringsdel i hvert analysekapittel, for å trekke sammen temaene og besvare forskningsspørsmålene som blir stilt. Med andre ord tilsvarer oppsummeringen i kapittel 4, 5 og 6 resultatet av analysen som er gjort i hvert kapittel. I kapittel 7 vil jeg trekke sammen resultatene som jeg fant i analysekapittelene og presentere oppgavens overordnede funn.

3.9 utfordringer med tematisk analyse

Selv om en tematisk analyse ofte kan fungere godt for å sortere og skaffe oversikt over et empirisk materiale, er det likevel enkelte utfordringer som må tas i henhold til metoden. For det første er tematisk analyse betraktet som teoriuavhengig, som vil si at analysemetoden først og fremst er en oppskrift på hvordan man skal gå frem for å analysere dataene, uten å gi noen føringer for hva man faktisk skal se etter i analysen (Johannessen, et. Al, 2019, s. 280). Dette medfører dermed en utfordring med hvilket teoretisk grunnlag oppgaven skal bære, som betyr at det er opp til forskeren selv hvilke teorier og perspektiver han eller hun skal se etter. For det andre kan ikke en tematisk analyse si noe om språkbruk under samtaler, og den har begrenset tolkningsverdi hvis den ikke kan brukes innenfor et eksisterende teoretisk rammeverk (Braun & Clarke, 2006).

Kapittel 4

«Jeg ser på han som norsk, som en av oss» - hvordan lokalbefolkningen snakker om innvandrere

I dette kapitlet undersøker jeg hvordan de jeg har kalt de lokale i bygda, snakker om innflyttere på og da spesifikt innflyttere fra andre land, nemlig innvandrere. Jeg vil rette fokuset mot hvordan forestillinger om likhet, norskhet og integrering inngår i minoritets – og majoritetsgjørende prosesser. Med andre ord er målet med kapitlet å utforske det første forskningsspørsmålet i oppgaven, som er; *hvilke forståelser har lokalbefolkningen av innvandrerne i bygda?* For å kunne besvare forskningsspørsmålet vil jeg skrive frem temaene «tydelig forskjell, «språk» og «en av oss». Jeg vil først rette oppmerksomhet mot hvordan informantene snakker om migrantene i bygda på ulike måter, da det i intervjuene fremkom at det eksisterer ideer om en klar forskjell mellom arbeidsinnvandrere og flykninger og asylsøkere. Det empiriske materialet viste at det spesielt er knyttet enkelte stereotypier til innvandrerne på bakgrunn av migrasjonsårsaken. Eksempler på stereotypiene som fremkom er blant annet at flykninger «ikke kan språket og går på NAV» og at arbeidsinnvandrere «står på og jobber som maur». Videre vil jeg analysere temaet «språk», som var noe nesten alle informantene i prosjektet anså som vesentlig i henhold til arbeid og integrering. Funnene viste at det ikke bare var det norske språket som helhet som ble ansett som viktig, men det ble også rettet oppmerksomhet til at dialekten om tilhører bygda var av betydning. Til sist i kapitlet vil jeg presentere temaet «en av oss», og hvordan samtalene omkring dette viste at det er mulig for innvandrerne i bygda å bli en av «oss». Dette er dog betinget av instanser som godt språk, like interesser og felles erfaringer.

4.1 «Tydelig forskjell»

Da jeg intervjuet informantene i dette prosjektet, benyttet jeg meg jevnlig av begrepet innvandrer både da jeg presenterte prosjektet og under intervjuene da jeg stilte spørsmål. Jeg skilte ikke mellom ulike typer innvandrere, og brukte ordet som en slags fellesbetegnelse på alle typer migranter. Hensikten med å ikke kategorisere ordets mange betydninger, var at jeg ønsket å undersøke hva informantene selv la i begrepet. I lys av dette, analyserte jeg frem temaet «tydelig forskjell». Årsaken til at jeg inkluderer dette temaet, er at det viser en forståelse av at det eksisterer ulike stereotypier tilknyttet ulike typer migranter. En av informantene som reflekterte over dette var Petter. Petter er en mann i førti-årene som var tilflytter til bygda i barneskolealder, og som etter dette har bodd i bygda det meste av sitt liv. Han har tidligere vært kollega med migranter som kommer fra flere ulike land, i tillegg til at han har spilt fotball med personer med innvandrerbakgrunn. Ved spørsmål om hva han vet om innvandrerne i bygda, svarte han:

Petter: *Vet veldig lite om dem fordi det er, det meste jeg vet om innvandrerne her i bygda er at jeg har spilt fotball med dem, og jeg har jo spilt fotball i nesten hele mitt liv. Og det er jo på den måten jeg har truffet dem på da kan man si, det er jo den kontakten jeg har hatt med innvandrerne i bygda kan man si.*

Meg: *mm. Så når jeg sier innvandrer nå så tenker du mer på flykninger og asylsøkere, og den type innvandrere?*

Petter: *Ja*

Meg: *Hvorfor sier du det?*

Petter: *vanskelig å si. Det var et vanskelig spørsmål og svare på egentlig. Det er ikke så mange av dem som er, eller jo det er jo litt, men det er ikke så mange av dem som er i arbeid overalt der da vet du som man ser så mye egentlig. Kanskje mer i helsesektoren og den biten der, men der er jo ikke jeg. Jeg har jo jobbet en del med de på min forrige arbeidsplass, der har det jo vært litt da, de tok jo inn litt utenlandsk arbeidskraft da, men det er jo fra hele verden da, inkludert Norden og Afrika og hele pakka kan du si. Sverige og Afrika og Øst – Europa og Estland, Litauen og alt ikke sant. Så jeg har egentlig vært borti mye da.*

Petter forteller først at han i hovedsak har vært i møte med migranter gjennom idrett, men konstaterer videre at han også har vært i kontakt med mange gjennom hans tidligere arbeidsplass. Sitatet gir et tolkningsgrunnlag om at han ubevisst klassifiserer innvandrere inn i bestemte kategorier. Denne forståelsen fremkommer når jeg spør hva han legger i begrepet innvandrere, og han spesifiserer at han forbinder ordet innvandrere med flyktninger og asylsøkere. Petter forteller at han ikke vet hva innvandrerne i bygda gjør, men uttrykker likevel at han ikke tror så mange av dem er i arbeid. Uttalelsen signaliserer at Petter fremdeles prater om innvandrere som har flukt og asyl som migrasjonsårsak. Etter hvert begynner derimot Petter å reflektere over at han faktisk har arbeidet med en god del innvandrere på sin tidligere arbeidsplass. Min tolkning av dette er at Petter ubevisst skiller mellom ulike typer migranter, og at han betrakter arbeidsinnvandrere som mindre «problematisk» og forskjellige enn flyktninger og asylsøkere.

Petter var ikke den eneste som påpekte at ikke alle typer migranter går under betegnelsen «innvandrere». Idar reflekterte også over begrepsbruken, og påpekte at det var en forskjell mellom innvandrere og utlendinger. Idar er en mann i tretti-årene som har bodd i bygda i hele sitt liv, og som arbeider innen servicebransjen. Da jeg spurte Idar om hva han vet om innvandrerne som bor i bygda, uttrykker han at det er en forskjell i begrepsbruken:

Meg: *Hva vet du om innvandrerne i bygda?*

Idar: *nei der vet jeg ikke mye. Men eh, det er jo en del av dem. Når du sier innvandrere så tenker jo jeg mer på ja hva skal jeg si, litt mer krigsflyktninger og den sorten der.*

Meg: *mm*

Idar: *Men hvis du sier utlendinger så har du jo mye serbere her også har du, jeg vet ikke de blir jo kanskje ikke sett på som innvandrere.*

Meg: *Hvorfor tror du ikke at de blir klassifisert som innvandrere? For når du tenker innvandrere så er det jo noen som vandrer inn til et land.*

Idar: *nei jeg bare tror at det folk forbinder med innvandrere er de der som for eksempel kom fra Syria. Krigsflyktninger, de som har det trasig i andre land. De som kommer hit og ikke kan språket, er på nav. Også har du jo Østeuropeerne som kommer hit for å ja, de tar jo en del jobber fra nordmenn for de kommer jo hit og arbeider som noen maur da og står på døgnnet rundt. Så de blir vel ikke sett på som innvandrere på samme måte. Det er jo en tydelig forskjell.*

I sitatene ovenfor ser vi at Idar bruker begrepene innvandrere og utlendinger for å skille mellom ulike typer migranter. Han gjør dette ved å påpeke at innvandrere er personer som kommer som krigsflyktninger og utlendinger er mennesker som kommer på

bakgrunn av arbeid, som for eksempel Østeuropeere. Det kan altså tolkes som at innvandrere er mennesker som bosetter seg fast i bygda, mens utlendinger er personer som kommer i en begrenset tidsperiode kun for å arbeide. Videre kan det tolkes som at lokalbefolkningen selv betrakter ulike migranter som forskjellige. Gullestad (2002) skriver innvandrerne konstitueres som forskjellige, men ofte like i sin ulikhet (s. 91). Med andre ord betyr dette at innvandrere bli betraktet som forskjellige fra «oss», men at de er like i sin forskjellighet. Sitatene fra Idar kan dermed bidra med en forståelse om at det eksisterer en holdning om at en arbeidsinnvandrer og en flyktning er forskjellige, men de blir likevel betraktet som like innad i sine «grupper».

En undersøkelse utført av integrerings -og mangfolddirektoratet (Imdi) fra 2020 viser at den norske befolkningen er delt når det kommer til synet på antall innvandrere som burde komme til landet. Studien viste at to av tre (66 prosent) mente at arbeidsinnvandring er bra for norsk velferdsstat (Brekke, Fladmoe & Wollebæk, 2020). Derimot, om vi bytter ut arbeidsinnvandrere med asylsøkere, falt andelen som er enige i påstanden til under en av tre, som er ca. 29 prosent. Når det ble spurt om bidraget til velferdsstaten, hadde det også mye å si hvilken landegruppe det ble spurt om. For eksempel ble innvandring fra Sverige og Polen rangert høyere enn innvandring fra Pakistan og Somalia (Brekke, Fladmoe & Wollebæk, 2020). Det kan dermed tolkes som at de lokale mener at Østeuropeere som kommer for å arbeide blir betraktet som en ressurs, mens personer som kommer på bakgrunn av flukt er mer en belastning for samfunnet. Dette sier noe om at det er en mer negativt ladet tone mot krigsflyktninger, basert på tolkninger om at de oftere går på nav og ikke kan det norske språket. Derimot er holdningene mot arbeidsinnvandrere mer positivt ladet i den forstand at de blir sett på som en ressurs for samfunnet. Samtidig eksisterer det en forståelse om at det er knyttet negative holdninger til arbeidsinnvandrere også, med tanke på at Idar sier at «de tar en del jobber fra nordmenn». Med andre ord er det ikke så svart/hvitt som det kan se ut som i enkelte utsagn. Det blir dermed mulig å argumentere for at det oppstår en «tydelig forskjell» mellom de ulike migrantene ved at den ene «gruppen» blir betraktet som nyttige for lokalsamfunnet, mens den andre «gruppen» blir sett på som en potensiell byrde.

Informanten Beate hadde også noe å tilføye om de ulike migrantene som bor i bygda. Beate er en kvinne i femti-årene, og har bodd sammenhengende i bygda de siste tjue årene. Hun har tidligere bodd flere andre steder i landet. Beate arbeider i helsesektoren, og har flere kollegaer fra forskjellige nasjoner på sin arbeidsplass. Beate hadde i likhet med Petter og Idar, noen betraktninger å komme med om begrepsbruken tilknyttet innvandrere. Da jeg spurte henne om hva hun vet om innvandrerne i bygda, svarte hun:

Beate: ehh, flesteparten kommer fra Eritrea. Det er vel det som er den største....ja. også har vi jo noen spanjoler, men de er jo ikke innvandrere da de er jo....

Meg: hvorfor vil du ikke si at de er innvandrere?

Beate: Nei, jeg, altså jeg vil, innvandrere altså, de kommer jo til Norge for å arbeide over en periode. Eh så jeg vet ikke om det da går under at de kommer som innvandrere. Jeg tenker kanskje at innvandrere er mer de som eeh kommer fra land og bosetter seg fast, noe som er bra, ehh de andre er vel mer bare på en ikke-permanent basis.

Beates betraktninger om innvandrerne i bygda, kommer til uttrykk på en annen måte enn hva Petter og Idar forteller. Ut ifra det hun sier under intervjuet, virker det som om innvandrere er noen som bosetter seg fast i bygda, og ikke noen som er der på en ikke-permanent basis. Hun klassifiserer ikke sesongbaserte arbeidsinnvandrere som innvandrere på samme måte som de som kommer fra for eksempel Eritrea. Hun forteller i tillegg at hun synes det er bra at innvandrerne fra Eritrea bosetter seg fast i bygda. Beate utdyper ikke årsaken til at det er en bra ting, men min tolkning av utsagnet er at hun betrakter økt folketall som en positiv tilførsel til bygda.

4.2 Språk

Hvordan lokalbefolkningen forstår innvandrerne i bygda, kom også frem i måten de snakket om innvandrernes språkkunnskaper på. Flere av informantene fortalte at språket var svært viktig når det kommer til innvandring og innvandrernes situasjon og rolle i samfunnet. Informantene mente at det å beherske norsk var verdifullt for å bli en del av lokalsamfunnet, og samfunnet for øvrig. Arbeidslivet omtales ofte som den mest sentrale arenaen for etnisk integrering og likestilling (Andenæs, 2010, s. 195). Det å «kunne norsk» er en forutsetning for integrering, likestilling og medborgerskap i Norge (Andenæs, 2010, s. 195). Som tidligere nevnt har Petter arbeidet med flere innvandrere. Han uttrykte i intervjuet at språket oppstod som et hinder:

Petter: jo, problemet var jo språket da. Mange som ikke skjønnte språket så det gikk jo en del på fingerspråket da. De skjønner jo mye bare du viser dem ved å gå gjennom fingerspråket, men det største problemet var at de ikke snakket norsk og engelsk mange da.

Meg: mm, vil du si at det var en slags fellesbetegnelse for alle typer innvandrere som jobbet sammen med deg?

Petter: Nei for det var mange av dem som var flink i engelsk også og da er det jo ikke noe problem så lenge du kan engelsk selv. Men fellesnevneren er jo at ingen av dem kan norsk så å si da. Det er det veldig få som kan. Så det er det største problemet tror jeg da norsken er ett av de vanskeligste språkene å lære seg i verden også. Så det er jo ikke så enkelt for en som kommer utenifra å skulle lære seg norsk. Men de burde kunne engelsk da hvis ikke er det jo vanskelig å kommunisere hvis de ikke kan norsk eller engelsk. Det er veldig viktig med den undervisningen de får så de lærer seg språk i hvert fall så de kan gjøre seg forstått. Det tror jeg er en nøkkel da for å få de til å fungere uansett i det samfunnet de kommer til da, ja.

I sitatene ovenfor, uttrykker Petter at språket var et hinder på arbeidsplassen, men at det ikke var noe problem så lenge kollegaene kunne engelsk. Om de verken behersket norsk eller engelsk, oppstod det et problem. Petter uttrykker en forståelse om at norsk er et vanskelig språk å lære seg, og legger vekt på at språkundervisningen innvandrerne får er veldig viktig. Språkutfordringene på arbeidsplassen førte til at Petter føler på irritasjon fordi det går utover arbeidet som skal utføres. Min tolkning er at arbeidsoppgavene tar lenger tid enn nødvendig, fordi det går med en del tid til ekstra forklaringer grunnet språkutfordringer. Videre gir dette et tolkningsgrunnlag om at språket ofte ble ett hinder på Petters arbeidsplass, fordi arbeidstakerne ikke snakket noe felles språk. Jeg tolker dette som at de lokale betrakter språket som et viktig middel for ikke bare effektivitet på arbeidsplassen, men også integreringen. Årsaken er at økonomisk integrering (se kapittel

2) er viktig for at innvandrere skal ha muligheten til å delta i arbeidslivet, og språket er første steg til at dette skal bli gjennomførbart.

To andre informanter som hadde en samtale om språkutfordringer som har oppstått på arbeidsplassen, var Ada og Geir. Ada er en kvinne i førti-årene som arbeider i helsesektoren og har bodd i bygda i nesten hele sitt liv. Hun studerte utenfor bygda i sin ungdomstid, men flyttet senere tilbake. Geir på den andre siden er en mann i tyve-årene som arbeider i serveringsbransjen, og han har bodd på stedet i hele sitt liv. Ada og Geir jobber på samme institusjon, men de har forskjellige yrker og dermed ulike arbeidsoppgaver. De opplevde ikke bare språket i seg selv som utfordrende, men også enkelte kulturforskjeller som kommer frem i lys av språket. Da jeg spurte dem om innvandrerne på arbeidsplassen, svarte de:

Ada: det er jo litt språkvansker da så du blir jo litt sånn.... De er så gode på det der med jaaa forstår du? Ja svarer de også forstår de ikke. Det er jo litt irriterende. Men som regel så går det bra.

Geir: Det som er verst er jo på jobben, for der blir det litt språkvansker. Det er jo som Ada sier, når du spør om de forstår en beskjed også sier de ja, så ender de med å gjøre det stikk motsatte. Det virker ganske nedverdiggende for dem å si nei.

Meg: Ja, så dere er enige i at språket er utfordrende da?

Ada: ja

Geir: ja

Ada og Geir forteller om en utfordring som stadig oppstår, nemlig at beskjeder som blir gitt ikke alltid blir forstått. Noe som går igjen i fortellingene til Ada og Geir, er at innvandrerne på arbeidsplassen uttrykker forståelse for beskjedene som blir formidlet, men gjør likevel det motsatte av hva som blir sagt. Geir antar at dette skjer fordi det kan virke nedverdiggende for innvandrerne å si nei. Det kan dermed tolkes som at det for innvandrernes del virker noe ydmykende å ikke forstå hvilke beskjeder som blir gitt og hva som blir sagt. I mange kulturer er det betraktet som uhøflig å spørre om det samme spørsmålet gjentatte ganger, eller å ikke forstå beskjeden på første forsøk. Det kan dermed tenkes at utfordringen som oppstår på arbeidsplassen ikke bare er språkutfordringer, men også et resultat av ulike kulturforståelser.

Da Ada og Geir diskuterte det norske språket på arbeidsplassen, beveget samtalen seg etter hvert over på dialekten i bygda, hvor det viste seg at det har oppstått utfordringer tilknyttet dialekt:

Ada: Også er det kanskje litt at på norskkurs så lærer de bokmål. Også kommer de til oss som da snakker ikke bokmål

Geir: det er så bred dialekt oppå der at..

Ada: så det blir, når du snakker dialekt da så.... Ja for det sier de og da at de lærer seg så bra bokmål, også kommer det dialekt og uansett om hva det er da.... Jeg husker at jeg og en kollega sa et ord på dialekt forskjellig, og da kom det en innvandrer og spurte om det ordet betyr det samme. Ja svarte vi, og da sa han at det er ikke noe rart at jeg ikke skjønner dialekten deres.... Og det er jo ikke noe rart, så jeg tror at, men de kan jo ikke stå der å lære dem bygde dialekt heller. Og det stod det jo i fagbladet en gang også. Altså det var en fyr som lærte seg

norsk, han gikk på norskkurs, også kom han til Ålesund og han skjønnte absolutt ingenting av hva folk sa. Han hadde jo lært seg bokmål.

Meg: ja, men tar ikke folk hensyn til det da? Kan de ikke legge om?

Ada: joda, men det blir jo på en måte litt blanda drops som han sa tidligere

Geir: en god godtepose

Ada: ja, for de blir jo litt rart om jeg skal snakke bokmål ikke sant? Også kommer det jo sånne rare ord som du ikke husker da også blir alt rart. Men det er mange (innvandrere) som prøver da å snakke dialekt da, og noen er jo veldig flinke til det og det er jo kjempebra.

Geir: men de prøver, de prøver virkelig. Så det er kanskje ikke noe galt med dem, men det er kanskje noe galt med oss eller språket i bygda. Kanskje de må være lenger på skolen. Det er jo ikke alle nordmenn som forstår alle dialektene heller, så det er nok en vesentlig faktor

I utdraget ovenfor, ser vi at Geir og Ada introduserte en ny problemstilling tilknyttet språk, nemlig dialekt. Dialekten som tilhører bygda er noe særegen, og kan være vanskelig for både innvandrere og nordmenn fra andre deler av landet å forstå. Ifølge Ada har dette vært en utfordring på hennes arbeidsplass. Hun understreker at innvandrerne lærer seg standard norsk (som regel østnorsk), og at de dermed sliter når lokalbefolkningen snakker til dem på sin dialekt. Selv om Ada ser at dette kan være en stor utfordring for hennes utenlandske kolleger, uttrykker hun likevel at det hadde vært rart om hun skulle lagt om sin dialekt for å gjøre seg forstått. Dette kan tolkes som at Ada har en sterk tilhørighetsfølelse til sin egen dialekt, og det kunne muligens vært ubehagelig for henne å legge om for å gjøre seg forstått for andre. Geir på den andre siden, forteller at innvandrerne virkelig prøver og spør om det kanskje ikke er dem det er noe galt med, men heller lokalbefolkningen. Videre kommer Geir med et forslag om at innvandrerne kanskje må være lenger på språkopplæringen, noe som indikerer at han legger ansvaret over på bygdas innvandertjeneste. I forhold til dialekt, indikerer Geir at han først og fremst legger ansvaret om godt språk over på innvandrerne, men viser samtidig en forståelse av at mange etniske nordmenn fra andre deler av landet heller ikke forstår bygdas særegne dialekt. Dette forteller noe om at det er flere språkhindre innvandrerne må gjennom for å bli en «del» av majoriteten i bygda. Ikke bare må de lære seg det norske språket som en helhet, men å forstå dialekt blir også viktig for at de skal henge med i samtalene og forstå beskjedene som blir gitt på jobb. Videre kan det tolkes som at dialekten i bygda er med på å legitimere en forestilt likhet mellom arbeidstakerne, fordi dialekten mellom de som arbeider der oppfattes som likt, og dermed blir de som snakker samme dialekt betraktet som likeverdige.

4.3 «En av oss»

De to temaene jeg har gjort rede for hittil gikk ut på at lokalbefolkningen i bygda skiller på en forskjell mellom hvem som er «oss» og hvem som er «dem» i lys av migrasjonsårsak og språk. I dette tilfellet er «oss» majoriteten i bygda, altså de lokale, og «dem» blir innvandrerne (uavhengig av årsak til migrasjonen). Spørsmålet som dermed reiser seg, er om det er mulig for en innvandrer å gå fra å være en av «dem» til å bli en av «oss». Dette kom blant annet frem i intervjuet med Åge. Åge er en mann i seksti-årene som arbeider i privat sektor og som har bodd i bygda i nesten hele sitt liv. Han studerte i en større norsk by i sine ungdomsår, men flyttet senere tilbake til bygda

og stiftet familie med sin kone fra samme sted. I intervjuet med Åge spurte jeg om han har noen sosiale relasjoner med innvandrerne i bygda, hvor han først svarte nei. Etter litt betenkningstid svarte han derimot:

Åge: jo altså jeg har jo en venn som egentlig er innvandrer, men samtidig ikke er det om du skjønner?

Meg: nei nå tror jeg nesten du må hjelpe meg å forstå

Åge: Altså han er jo opprinnelig fra (land i midt-Østen), men han har bodd i Norge og i denne bygda i såpass mange år da, også har jeg kjent han såpass lenge så jeg tenker egentlig at han bare er norsk.

Meg: hvorfor det?

Åge: nei han snakker jo språket såpass flytende, han har til og med litt dialekt. Og...ja hva skal jeg si, han har ikke noen spesiell religion, og han har samme skikker som meg da på en måte. Han liker å gå på ski og turer i skog og mark og eh... ja, nei jeg ser på han som norsk da, som en av oss. Like norsk som meg selv om han har litt mørkere hudfarge på en måte.

Her forteller Åge at han har en bekjent som ikke er etnisk norsk, og som ikke er født i Norge. Han nølte litt med å kategorisere denne personen som en innvandrer, fordi vedkommende var såpass lik han selv i interesser og væremåte. Her blir det mulig å trekke paralleller til teorien om norskhet, og hva det vil si å være norsk. Løvgren & Orupabo (2011) beskriver dette som at det er den etniske majoriteten som innehar definisjonsmakten når det kommer til å bestemme hvem som skal anerkjennes som norsk. Utdraget ovenfor viser Åges betraktninger til hva norskhet vil si, ut ifra hans egne meninger om hva som kan kategoriseres som norsk. Han legger spesielt vekt på at hans venn snakker språket flytende (med fokus på at han også behersker midt-norsk dialekt), at han ikke tilhører noen spesiell religion og at han har samme interesser som Åge selv (turer i skog og mark). Dette gir et tolkningsgrunnlag for at Åge selv besitter en slags definisjonsmakt over hva som kan klassifiseres som «norsk». I tillegg trekker han den lenger ved å si at han betrakter hans venn som «en av oss». Akkurat hva han mener angående en av «oss», er noe uklart, men jeg tolker det som at han mener vennen har blitt en del av majoriteten, altså en del av bygdas lokalbefolkning. Det at Åge legger vekt på at han ikke religion, kom også frem som et sentralt punkt i lokalsamfunnsundersøkelsen fra 2016. Den viste at det var viktigere for mennesker som bor i rurale lokalsamfunn, at innvandrere har mest lik religion som dem selv (ofte en retning innenfor kristendommen), eller ikke religion i det hele tatt (Thanem, Farstad & Haugen, 2016).

I et integreringsperspektiv blir det her mulig å argumentere for at Åges venn har oppnådd integrering på de tre sentrale livsområdene som er økonomisk, sosialt og aktivitetsmessig (se kapittel 2). Hans venn har oppnådd økonomisk integrering med tanke på at han behersker det norske språket, noe som igjen har ført til at han er ute i arbeidslivet. Videre har han oppnådd sosial integrering ved at han omgås etnisk norske (Åge), og deltar i uformelt sosialt liv med ski – og turgåing i skog og mark. Dermed blir det mulig å argumentere for at Åges venn er såpass godt integrert i lokalsamfunnet, at skillene mellom «oss» og «dem» i dette tilfellet blir visket ut. Det kan videre tolkes som at det her har skjedd en assimileringssprosess hvor minoriteten (Åges venn) over tid har blitt innlemmet i majoriteten, som er bygdas lokalbefolkning. Assimileringen som har skjedd her betegner en prosess hvor kulturelle grenser gradvis har blitt mindre synlige,

og dermed også mindre viktige, både for minoritets og majoritetsbefolkningen (Schefloe, 2019, s. 181). I praksis innebærer assimilering at innvandrerulturen etter hvert forsvinner, og at «de» blir «mer som oss» (Schiefløe, 2019, s. 181). Ut ifra det Åge forteller, kan det tolkes som at det er en assimileringssprosess som har foregått i dette tilfellet. Dette har skjedd fordi Åges venn er såpass lik han selv at ting som for eksempel hudfarge ikke lenger blir en betegnelse på hvor «norsk» man er, fordi integreringsformer som språk, arbeidsliv, sosialisering og like interesser visker ut dette «skillet».

At det eksisterer en mulighet for minoriteten å kunne bli en del av majoriteten reflekterte også Anna omkring. Anna og Elsa er søstre og jeg intervjuet dem sammen. De er begge i tretti-årene og har bodd sammenhengende i bygda i hele sine liv. Anna har en karriere innenfor servicebransjen og Elsa arbeider i helsesektoren. I intervjuet snakket vi om sosiale relasjoner til innvandrere, hvor Anna først presiserte at hun ikke hadde noen særlige relasjoner til innvandrere i bygda. Likevel begynte hun å tenke på at hun hadde ei venninne fra Afrika. Anna sa:

Anna: Så har jeg jo en venninne (fra et land i Afrika) som har bodd her i mange mange år. Hun har jeg blitt kjent med i det siste og det har liksom vært så naturlig fordi vi har så mange felles venner og sånt. Så hun har jeg mye kontakt med. Men hun ser jeg på som norsk, fordi hun har bodd her så lenge og hun snakker så rent.

Elsa: hun har ikke noen religion eller noe.

Anna: og hun kom jo hit med familien, men de er så norske nå da, de oppfører seg som norske.

Ovenfor forteller Anna at hun har ei venninne som opprinnelig kommer fra et land i Afrika. Venninnen migrerte til bygda sammen med sin familie for flere år siden, likevel nøler Anna med å betegne denne personen som innvandrer og bruker i stedet begreper som «venninne», «felles venner» og «norsk» for å beskrive henne. Elsa legger i tillegg vekt på at personen ikke har noen religion. For det første tolker jeg dette som at kvinnen har gått fra å være en «innvandrer» til å bli en «venninne». Noe av årsaken kan ligge i det at Anna har flere felles bekjente med denne personen, noe som kan ha gjort det enklere og mindre høytidelig å komme i kontakt med henne. For det andre legger Anna vekt på at kvinnen har bodd i bygda lenge og at hun snakker rent. Det kan derfor tolkes som at lengde på botid og språk har mye å si for at skillet har blitt mindre synlig. Venninnen blir dermed betegnet som «en av oss» og som «norsk». Igjen viser dette at Anna og Elsa, som en del av den etniske majoriteten i bygda, besitter en definisjonsmakt når det kommer til å bestemme hvem som klassifiseres som en innvandrer og ikke. I tillegg kommer perspektivet om likhet nok en gang inn. Når Anna og Elsa legger vekt på at denne kvinnen har felles venner med dem, at hun snakker rent norsk og at hun i tillegg ikke har noe religion og har bodd i bygda over flere år, sier det noe om at det har oppstått likhet mellom denne kvinnen og de lokale. For det første kan det argumenteres for at de har noe av de samme referansene ettersom de begge har bodd i bygda over lengre tid. For det andre snakker de et felles språk, hvor forskjeller blir mindre synlige. For det tredje har de begge til felles at de ikke har noen religion, som kan tolkes som at de kulturelle forskjellene dermed ikke blir like store. Dermed kan det tolkes som at tanken om likhet står sterkt, fordi de deler samme erfaringer og tilhørighet. Med andre ord kan det argumenteres for at venninnens tradisjoner, kulturelle verdier, normer og måten hun er på har vært avgjørende for hvordan hun har blitt en del av lokalsamfunnet, og at hun dermed har blitt «en av oss».

4.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg skrevet frem de tre temaene «tydelig forskjell», «språk» og «en av oss». Formålet med kapitlet var å svare på hvilke forståelser lokalbefolkningen har av innvandrerne i bygda, og det kan forstås på flere ulike måter. For de første har noen av informantene ulike stereotypier knyttet til årsaken av migrasjonen blant innvandrerne. Det kommer klart frem at det eksisterer en bevissthet om forskjeller blant arbeidsinnvandrere og flyktninger og asylsøkere. For det andre er språket, og helst i hvilken grad innvandrerne behersker språket, noe som opptar lokalbefolkningen. Det har vist seg å være en sammenheng mellom språkferdigheter til innvandrere og hvor godt integrerte de er i lokalsamfunnet. Dialekt kom også frem som en problemstilling, hvor det blir sett på som meget positivt at migrantene i bygda snakker dialekten som tilhører stedet. For det tredje eksisterer det en bevissthet blant lokalbefolkningen at det er mulig for en innvandrer å bli en del av «oss», altså en del av majoriteten i bygda. Dette skjer dog ikke ubetinget, og fremtrer i form av visse betingelser som språk, felles bekjente, å oppføre seg «norsk» og ha felles interesser. Kapitlet har med andre ord vist hvordan de lokale i bygda snakker om andre, og hvilke forståelser de har av innvandrerne som bor på stedet. I neste kapittel skal jeg undersøke hvilke forståelser lokalbefolkningen har av seg selv når de snakker om andre. Sagt på en annen måte, skal jeg undersøke hvilke forståelser de har av seg selv som kommer til uttrykk gjennom måten de snakker om nykommere til bygda.

Kapittel 5

«Folka som bor her er ikke så veldig trivelige» - om innbyggernes opplevelse av seg selv i møte med andre.

I forrige kapittel undersøkte jeg hvordan lokalbefolkningen i bygda snakket om andre (i dette tilfellet innvandrere). I dette kapitlet skal vi derimot se på hvordan lokalbefolkningen snakker om seg selv i møte med andre. I intervjuene nevner informantene gjentatte ganger hvordan både de selv og andre lokale i bygda, opptrer i møte med nykommere til stedet. Jeg velger å bruke begrepet «nykommer» i denne delen av oppgaven, fordi det har vist seg at det ikke er av betydning om «de andre» i denne sammenhengen er innvandrere eller etnisk norske personer som ikke opprinnelig kommer fra bygda. Som jeg nevnte i kapittel 1, er det enkelte kontroverser tilknyttet betegnelsen «etnisk norsk», da personer med innvandrerbakgrunn også kan identifisere seg med dette begrepet. Jeg velger likevel å benytte meg av ordet, da det gjør det klarere om jeg snakker om personer med innvandrerbakgrunn eller «nordmenn». Forskningsspørsmålet som skal undersøkes i dette kapitlet er; *hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda?* De følgende sitatene har som hensikt å belyse hvordan lokalbefolkningen opplever seg selv i møte med nykommere til bygda, ut ifra informantenes perspektiv. Jeg vil bruke informantenes betraktninger til å drøfte hvordan lokalbefolkningen er med på å skape et skille mellom dem selv og nykommere til bygda. I de følgende avsnitt vil jeg analysere temaene jeg identifiserte ved bruk av den tematiske analysen, og diskutere hvordan de til sammen kan være til hjelp med å besvare forskningsspørsmålet. Temaene som skal skrives frem i dette kapitlet er «ingen selvfølge å bli tatt imot», «bygdedyret», «innvandrergrupper» og «det er fint at de drar».

5.1 «Ingen selvfølge å bli tatt imot»

I forrige kapittel presenterte jeg informanten Idar. Idar var en del av et parintervju sammen med sin samboer Åse. Åse og Idar er et foreldrepar i tretti-årene, og de har begge bodd i bygda i hele sine liv. De har alle sine venner, familie og bekjente på stedet de bor. De er under en oppfatning om at folk som ikke opprinnelig kommer fra bygda, kan bli utsatt for å føle seg uvelkomne. Ved spørsmål om hvordan det er å bo i bygda, svarer de:

Idar: Jeg er jo vant til å være her så jeg synes nå det er greit. Det er vel kanskje ikke så lett for dem som kommer inn utenifra å komme inn i denne bygda, kanskje de ikke føler seg velkomne eller synes det er greit. Men det er fint for oss som er født og oppvokst her.

Åse: Nei vi er ikke så flinke til å ta folk hit. Generelt så er vi vel et innestengt folkeslag, er vi ikke det da?

På den ene siden forteller Idar at det er veldig fint å være født og oppvokst i bygda, og sånn sett er stedet en fin plass å bo på. På den andre siden derimot, påpeker han at det ikke er spesielt enkelt for utenforstående å komme inn til bygda. Åse sier seg enig, og stiller videre spørsmål om at de generelt er veldig innesluttet. Innvandring var en rød tråd gjennom hele intervjuet, noe informantene visste om på forhånd. Det som kan tolkes ut ifra sitatene til Åse og Idar er at de ikke kun snakker om innvandrere, men også andre mennesker som har flyttet til bygda. Når Idar forteller at «det er fint for oss som er født og oppvokst her», indikerer han at dette ikke gjelder de som opprinnelig kommer fra stedet. Med andre ord antydes det en iboende forståelse om at det eksisterer et skille

mellom de lokale i bygda og nykommerne. Åse påpeker at «generelt så er vi et innestengt folkeslag», noe som bidrar med å bekrefte forskjellen mellom lokalbefolkningen og tilflytterne. Det hun viser til, kan forstås som at de lokale på et generelt grunnlag er tilbakeholdne når det kommer til å inkludere nye innbyggere til bygda. I tillegg kommer det til syne at Åse og Idar ikke refererer til seg selv i denne sammenheng. I stedet oppfattes det som at de snakker om den øvrige lokalbefolkningen på stedet. Altså uttrykker det en forståelse av at det ikke bare er Åse og Idar selv som er slik, men også flere av de lokale.

At lokalbefolkningen i bygda oppleves som noe innesluttet, kommer også til syne i intervjuet med Elsa og Anna. De forklarer at de lokale i bygda generelt ikke er veldig trivelige, og reflekterer i tillegg over deres egen mottakelse til utenforstående:

Elsa: Folk som bor her er vel egentlig ikke så veldig trivelige (...) de hilser jo ikke på hverandre, kommer du som ny i denne bygda så tar det lang tid før du får komme inn i gjengen (...) kommer du hit for en ny jobb så er det det du gjør også drar du hjem. Jeg føler det er sånn. (...) jeg liker jo egentlig ikke nye folk heller da, jeg trekker meg heller unna liksom. Jeg vil ha det kjente Jeg liker ikke ukjente.

Anna: det er vanskelig å komme som ny til bygda ja. For alle som har bodd her har bodd her lenge og du må virkelig gjøre en innsats for du blir ikke tatt imot som en selvfølge. Synes ikke jeg i hvert fall (...) de er så inngrodde de som bor her, så kommer det noe nytt eller blir noe nytt så tar det lang tid før de godtar deg.

Søstrene bekrefter at det er vanskelig for utenforstående å komme inn i miljøet, og at folk virkelig må gjøre en innsats for å få seg bekjentskaper. Da Anna påpekte at de som bor i bygda er såpass «inngrodde», kan det tolkes som at de lokale allerede har sine kjente og nære og at det i mange tilfeller er nok. Nye innbyggere må derfor legge inn en klar innsats for å bli kjent med lokalbefolkningen. I tillegg påpeker Elsa at hun ikke liker nye folk, men foretrekker det kjente. Dette tyder på at de lokale har en oppfatning om at «alle kjenner alle». I lokalsamfunn hvor innbyggerne har en viss oversikt over hvem de andre innbyggerne er, kan man forvente sosiale relasjoner hvor «alle kjenner alle» (Farstad, 2016, s. 271). Fenomenet kan således bidra med en forståelse av trygghet for lokalbefolkningen i bygda, og når ukjente dermed kommer utenifra, kan dette skape usikkerhet blant de lokale.

I motsetning til Åse og Idar, reflekterer Elsa her over sin egen rolle i det å skulle inkludere nykommere til bygda. Hun påpeker først at de folkene som er bosatt i bygda ikke er veldig trivelige og at det tar lang tid før man får komme inn i gjengen. Dette indikerer at lokalbefolkningen som helhet er tilbaketrunkne og lite imøtekomne på et makronivå. Likevel reflekterer hun også over sin egen rolle i det å imøtekomme folk som ikke opprinnelig er fra bygda, og påpeker at hun ikke liker det ukjente. Følgelig kan dette tolkes som at det substansielt ikke er av betydning hvor andre personer kommer ifra. Heller er det en iboende skepsis til det ukjente, det «fremmede» som kommer inn til bygda. Idar på den andre siden reflekterer over at det er veldig fint og godt å bo i bygda om man er født og oppvokst der, men at det kan oppleves som vanskelig for dem som ikke er det. Akkurat hvorfor det er slik, sier han ikke noe om, men det gir et tolkningsgrunnlag for at det ikke er lett å komme inn på lokalbefolkningen.

Sitatene ovenfor viser noen fellestrekk ved selvforståelsen til de som kommer fra bygda som studeres. Blant annet nevner både Åse, Idar, Elsa og Anna at lokalbefolkningen er noe innesluttet og lite mottakelige for nye mennesker som kommer til bygda. Det som var et overaskende funn i denne studien, var hvordan informantene snakket såpass mye om seg selv og reflekterte over egen rolle ved å skulle ta inn nye folk til bygda. I tillegg virket måten de snakket om utenforstående på, ikke å gjelde kun innvandrere, men også tilflyttere av etnisk norsk opprinnelse. Elsa og Anna forklarer at det er opp til de som ankommer bygda å ta hovedansvaret, i form av å skaffe seg bekjentskaper og andre sosiale relasjoner. Selv om flere av informantene reflekterte tilstrekkelig om hvordan både de selv og lokalbefolkningen ellers er i møte med tilflyttere til bygda, sa de lite om hva de kunne gjøre for å endre denne praksisen. Dermed kan det argumenteres for at tilnærmingen lokalbeboerne har til nykommere, legitimeres ved at de fortsetter i samme spor som før.

Årsaken til at jeg valgte å ta med temaet «ingen selvfølge å bli tatt imot», er for det bidrar til å kaste lys over den overordnede problemstillingen for oppgaven. For det andre er forståelsen av temaet på sett og vis et gjennomgående tema for informantenes egne selvforståelse av bygda. Spørsmålene jeg stilte til informantene, var om hvordan det var å bo i bygda. I stedet for at informantene ga svar om for eksempel hvordan naturen i bygda er, kulturmuligheter, eller forklarer hvorfor det er bra/dårlig å bo der, snakket de heller om seg selv og folkene som holder til der. Derfor virker det som at det informantene legger i å bo i bygda, knyttes til hvilke trekk den øvrige lokalbefolkningen besitter.

5.2 «Bygdedyret»

Da Anna og Elsa fortalte at det ikke var en selvfølge å bli tatt imot i bygda, snakket de ikke bare om seg selv, men inkluderte også andre lokale i denne beskrivelsen. Under intervjuet med Åge, tok han diskusjonen et steg videre og klassifiserte enkelte personer som bor i bygda som bygdedyr. Ved spørsmål om hvordan Åge vil beskrive folkene som bor i bygda, svarer han:

Åge: Nei... hehe det er vel litt blandet. Jeg synes de fleste er veldig snille og greie jeg da, men så har jeg en god omgangskrets, Det er noen typiske bygdedyr som finnes her som alle andre små steder i landet, men..

Meg: *hva legger du i bygdedyr?*

Åge: nei det er jo de som har nesa si i alle andres saker det da. De som er nysgjerrige og sladrer om alt over en kopp kaffe. Og de er det mange av her. De som ikke liker at det kommer noen nye hit, de som på en måte «tar» de som skiller seg litt ut, som rett og slett skaper dårlig stemning. De kan jeg spare meg for.

Meg: *hvorfor tror du noen velger å oppføre seg slik?*

Åge: Nei gudene vet. Det verste er jo at det er de som har bodd her lenge og som aldri har vært andre steder omtrent, er de som er verst. Jeg tror det kan være fordi de kjeder seg og derfor må finne på tull om andre. Eller så har de bare så triste liv at dette er den eneste gleden de har.

Åge presiserer at de i hans omgangskrets består av greie folk, men legger i tillegg vekt på at de som bor i bygda er blitt «blandet». Videre bruker han begrepet bygdedyr til å

beskrive noen av disse menneskene. Begrepet «bygdedyret» viser til ulike typer sosial kontroll og sanksjoner mot folk som på et eller annet vis skiller seg ut (Farstad, 2016, s. 264), og sees ofte i sammenheng med små og transparente samfunn (Brandt, Haugen & Kramvig, 2013). Det utviklet seg til å bli en krass tone under intervjuet ved snakk om bygdedyret, og Åge la ikke skjul på at denne typen mennesker er noe han kan spare seg for. Av den grunn kan det forstås som at bygdedyr(ene) utøver en slags sosial kontroll over de andre innbyggerne, og at dette på sett og vis innebærer begrensninger for de andre individene i bygda. Når Åge introduserer begrepet bygdedyret, gjøres det mulig å trekke en parallell videre fra sitatene til Elsa, Anna, Åse og Idar. Når de beskriver lokalbefolkningen som utrivelige og lite imøtekomne, tar Åge dette et steg videre og kategoriserer disse som bygdedyr. Dette forteller noe om at det ikke bare oppstår et skille mellom lokalbefolkningen og nykommere til bygda, men at det eksisterer en gruppe innad i befolkningen som betrakter denne oppførselen som ugrei.

Geir snakket også om hvordan enkelte personer i bygda oppførte seg mot andre. Han la spesielt vekt på at bygda bar preg av at «alle kjenner alle», og at bygdesamfunnet er preget av sladder og at folkene som bor der vet «alt». Da jeg spurte Geir om det var noen forskjeller på folk som bor i byen og folkene som bor i bygda, svarte han:

Geir: Det er kanskje litt mer fordommer på ting.

Meg: hvordan da?

Geir: nei hvis det, det blir jo mer sladder. «har du hørt om han som gjorde det» og sånt, jaa, at folk vet egentlig alt, du klarer ikke å skjule noe for det kommer frem uansett hva du gjør. Så det er jo en forskjell. Det blir sikkert pratet om en del i byene også, men det er jo mindre her da. Og man kjenner liksom, ja, man kjenner liksom bestemora til tanta til den også vet du hvilken relasjon de har liksom. For det er mye slekt her skulle jeg til å si, så ja alle kjenner på en måte alle.

I sitatene ovenfor, forteller Geir at det oppleves som om det foregår mer «sladder» på bygda enn hva det gjør i byene. Han viser samtidig en forståelse om at sladder også forekommer i byene, men ettersom bygdesamfunn som regel er mindre i folketall, virker det som om det foregår hyppigere på bygda. Geir er under den oppfatning av at «alle kjenner alle» i bygda, noe som er en velbrukt spissformulering som viser til den sosiale oversikten som eksisterer blant innbyggerne i enkelte lokalsamfunn (Farstad, 2016, s. 271). Det gir et tolkningsgrunnlag for at ting man gjør, både blir lagt merke til og snakket om fordi flere personer har kjennskap til hvem man er. I tillegg til at «alle kjenner alle», peker Geir på at «du klarer ikke skjule noe, for det kommer frem uansett hva du gjør». Ettersom bygdesamfunn oppleves å være preget av sterk sosial kontroll (Farstad, 2016, s. 264), kan det tolkes som at innbyggerne utøver sosial kontroll over hverandre, ved at de hyppig snakker om hverandre. Ut ifra det Åge valgte å klassifisere som bygdedyr, kan det tenkes at det Geir forteller her peker mot samme type mennesker. Spesielt med tanke på at han føler at han og flere lokale er under et slags «oppsyn» av enkelte personer i bygda.

5.3 «Innvandrergrupper»

I forrige kapittel var ett av hovedfunnene at informantene klassifiserte ulike typer migranter inn i forskjellige kategorier. Med andre ord ville de selv ikke bruke samme begrep for å beskrive for eksempel en arbeidsinnvandrer og en flyktning. I dette kapitlet

derimot kom det frem i flere intervju at innvandrerne på informantenes arbeidsplasser «fant hverandre», uavhengig av etnisitet og nasjonalitet, og dermed valgte å tilbringe mer tid sammen enn hva de gjorde med lokalbefolkningen på arbeidsplassen. Jeg har derfor valgt å kalle dette tema for «innvandrergrupper». Noe som er vesentlig å påpeke er at begrepsbruken kan oppleves som noe uheldig, da det sjelden har for seg å beskrive hele innvandrerbefolkningen som én gruppe. Jeg velger likevel å benytte meg av begrepet, da informantene i dette tilfellet snakker om innvandrere fra flere nasjoner som en samlet gruppe. Altså gjelder begrepet i denne sammenhengen både flyktninger og arbeidsinnvandrere fra flere ulike land. Anna og Elsa diskuterer fenomenet med at innvandrerne «finner hverandre» på deres respektive arbeidsplasser:

Anna: På min forrige arbeidsplass så var det mange der fra Polen, og de holdt seg for seg selv. De var ikke noe interessert i å ha kontakt med oss. Aldri. De på en måte kom hit og startet sitt eget land på et vis

Elsa: sånn er det hos oss også, men der er alle utlendingene sammen omså det er spanjoler eller om det er Polakk, der er alle fra Syria og alt...

Anna: ja polakkene, nei alle innvandrerne henger sammen da.

Elsa: ja det har ikke noe å si hvor de kommer fra, men vi norske får ikke bli med hehe.

Anna: ja det sier jo kanskje litt om oss da, at vi er vanskelige å komme innpå da. Kanskje vi ikke er så åpne slik at de finner hverandre da.

Her forteller Anna og Elsa at innvandrerne på deres arbeidsplass, uavhengig av nasjonalitet og etnisitet, holder sammen. Dette sier noe om et skille som oppstår på arbeidsplassen, hvor det blir en forskjell mellom de som er av etnisk norsk opphav og de som ikke er det. Altså kan det tolkes som at ansvaret med å skape relasjoner ikke kun hviler på lokalbefolkningen. Årsaken til at ansvaret om sosialisering på arbeidsplassen ikke kun hviler på lokalbefolkningen, er at innvandrerne selv velger å holde seg sammen med sine «egne». Følgelig tolker jeg dette som at sosialisering på arbeidsplassen må skje begge veier. Selv om Anna og Elsa først begynner å snakke om «de andre», reflekterer Anna også over sin egen rolle i det som skjer på jobb. I stedet for å legge «skylden» over på innvandrerne på arbeidsplassen, resonnerer hun hvordan hun selv og andre lokale på arbeidsplassen fremstår. Hun forteller om en selvforståelse om at hun selv og andre lokale er vanskelige å komme innpå, noe som fører til at innvandrerne heller velger å bruke tid med hverandre.

Ada forteller også at innvandrerne «finner hverandre» på hennes arbeidsplass, og hun legger vekt på at lokalbefolkningen og innvandrerne ikke sitter sammen i matpausen på jobb:

«når det er matpause så er det ingen innvandrere som sitter sammen med oss etnisk norske. Aldri. De har eget bord og da har de en tendens til å snakke på sitt eget språk seg imellom. På min arbeidsplass er det innvandrere fra mange land også, men de sitter sammen uansett som en gruppe da, uansett om det er polakker, afrikanere eller asiater. Det blir som om de har sin egen klubb som de danner seg, og vi blir på en måte ikke velkomne. Kan jo hende at de sier litt om hvor lite åpne vi lokale er mot dem da, når de alltid velger å sitte sammen».

Ada forteller at det oppstår et skille i matpausen på hennes arbeidsplass, hvor de med etnisk norsk bakgrunn og innvandrerne ikke sitter sammen for å spise lunsj. Det hun

forteller, er at det blant innvandrerne virker å ha liten til ingen betydning hvor de kommer fra. De velger, uavhengig av etnisk opphav, å spise sammen og sosialisere seg med hverandre. Hun reflekterer over egen rolle om hvorfor dette skjer, og påpeker at det sier litt om hvor lukket de lokale er mot dem, når de velger å sitte sammen. Jeg forstår dette som at det tydelig oppstår et skille mellom to grupper på arbeidsplassen. Farstad (2016) forklarer at utenforstående i bygda ofte har en tendens til å bli kjent som «de andre» i kraft av å nettopp være en innflytter (s. 276). Dette kan også tolkes som å gjelde for innvandrerne til bygda, at de blir bekreftet som «de andre» eller «dem» i lokalsamfunnet.

Som vist i kapittel 2 står likhetstankegangen og forestillingen om det homogene sterkt i Norge, og spesielt forbindes bygdesamfunn med normen om likhet (Farstad, 2016, s. 265). Når Ada presiserer at det oppstår to grupper mellom «oss etnisk norske» og «innvandrerne», kan dette forstås som at det for henne eksisterer et skille mellom gruppene fordi de blir for ulike. Videre kan dette trekkes inn mot ideen om homogenitet, som motiveres til at det skilles mellom «oss» som er homogene og «dem» som de fremmede som antas å forstyrre denne homogeniteten (Gullestad, 2002, s. 68). Myten om homogenitet vil dermed til dels være et resultat av norsk likhetstankegang, og vil i mange tilfeller fungere som et hinder når nye grupper skal integreres i det norske samfunnet. Spesielt vises dette når Ada påpeker at et skille mellom to grupper finner sted. Likevel reflekterer både Elsa, Anna og Ada over deres egen og andre lokales rolle i denne problemstillingen, og kommer frem til at de ikke er spesielt imøtekomne mot andre.

5.4 «Det er fint at de drar»

Bygda som informantene bor i, er kjent for sin vakre natur og livnærer seg i stor grad på vinterturisme. Da jeg spurte Åge om hvordan han ville beskrive bygda, svarte han at han synes den er utrolig fin, og han føler seg heldig som bor på en såpass fin plass. I tillegg presiserer han at det ikke er uten grunn at bygdeøkonomien i stor grad livnærer seg på turisme og hyttefolk. Da vi begynte å snakke om turisme til bygda, uttrykte Åge at han hadde et ambivalent forhold til dem. På den ene siden syntes han det var bra med tanke på bygdas økonomi, og på den andre siden uttrykte han at det var fint når de dro hjem igjen:

Meg: *Hva synes du om det? Altså turismen og hyttefolket?*

Åge: *Jeg synes jo på sett og vis at det er veldig bra, både for økonomien i bygda og at flere benytter muligheten til å bruke naturen vi er så heldige å ha her. Likevel så skal det nevnes at forholdet er noe ambivalent til alle turistene som er her da, spesielt i påska.*

Meg: *Hva mener du?*

Åge: *Altså, det kryr jo av mennesker her da. Skiløypene er fulle av folk, butikkene er overfylte, det er nesten ikke parkeringsplasser å oppdrive. I tillegg er mange av dem veldig frekke og tar seg mye til rette. Jeg har for eksempel en liten hyttetomt ved en populær skiløype og jeg har opplevd flere ganger at turister setter seg innpå der for en liten rast, og bruker utedoen min. Jeg vet at både jeg selv og flere jeg kjenner prøver å unngå turistene så langt det lar seg gjøre i høysesong, nettopp fordi mange av dem er nokså frekke. Jeg tror ikke så veldig mange av de lokale har så mye behov for å omgås dem.*

Meg: *så du ser på dem som «ubudne gjester» på sett og vis?*

Åge: *Njaa, nei, jeg ville ikke brukt ordet ubudne. Jeg synes jo det er fint at de er her, det er jo bra for flere bedrifter i bygda. Så ja, det er fint at de er her, men jeg synes det er fint at de drar også hehe. Slik det er med de fleste gjester.*

At lokalbefolkningen i turistbygder har et ambivalent forhold til turister, fremkommer også i studien «Local Ambivalence to diverse mobilities» av Mariann Villa (2019). Studien er gjort ved et vinterturiststed i Norge, og undersøker lokalbefolkningens holdninger til sesongbasert arbeidsinnvandring og turisme. Ett funn i denne studien viser at lokalbefolkningen uttrykker en pragmatisk økonomisk forståelse av migrasjon og turisme, men samtidig en selvbevissthet om fremmedgjøring og irritasjoner som oppstår. Ambivalensen i responsen, bidrar dermed til kompleksiteten mellom lokalbefolkningen, arbeidsinnvandrerne og turistene (Villa, 2019). Dette vises også i sitatene til Åge, spesielt uttrykker han at den økonomiske gevinsten bygda oppnår av turistene, er svært bra. Dette kan tolkes som at både Åge og flere lokale i bygda, betrakter turisme som en positiv tilførsel til stedet. Likevel uttrykker Åge en viss irritasjon for måten enkelte turister tar seg til rette på hans private eiendom. Åge legger spesielt vekt på turister som benytter hans private hytte som rasteplass når de benytter skiløypene i nærområdet ved hytten. Åge sier at han ikke betrakter turistene som ubudne gjester, tvert imot snakker han om dem som gjester som helhet. Videre gir dette et tolkningsgrunnlag for at Åge ser seg selv som et slags vertskap til turistene som kommer i høysesong, og prøver så godt han kan med å være behjelpelig. Dette viser en forståelse om at turistene ikke har kommet for å bli, og som med alle gjester; det er koselig at de kommer, men også at de drar.

Det Åge forteller om turistene, kan på sett og vis ikke sammenlignes med andre nykommere til bygda, altså mennesker som bosetter seg der fast. Årsaken er fordi turistene som regel oppholder seg i bygda i høysesong, og det eksisterer en bevissthet om at de bare er på «besøk». Det kan dermed tolkes som at lokalbefolkningen betrakter nykommere og turister på ulike måter. For eksempel uttrykker flere av informantene at nykommere til bygda selv må gjøre en innsats for å få bekjentskaper og sosiale relasjoner med lokalbefolkningen. Det virker ikke som at dette gjelder turistene, fordi det eksisterer en klar oppfatning om at de ikke er kommet for å bli, hvilket betyr at de ikke blir sammenlignet med nykommere på samme måte. Åge forteller at han betrakter turistene som gjester, og nykommere som fast bosatte på stedet. Jeg valgte å inkludere turister i dette kapitlet for å vise hvordan lokalbefolkningen betrakter seg selv i møte med andre. Selv om turistene ikke kan klassifiseres som nykommere forteller det likevel noe om hva Åge forstår som en slags opprinnelig orden og hva som forstyrrer den. Følgelig sier Åges fortellinger noe om hvordan ulike forstyrrelser er mer eller mindre velkomne, ettersom turistene bidrar til positiv vekst for bygdeøkonomien.

5.5 Oppsummering

Dette kapitlet har presentert funn relatert til forskningsspørsmålet; *Hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda?* Med det empiriske materialet som er presentert ovenfor, er det mulig å konstituere enkelte forståelser som går igjen hos lokalbefolkningen i bygda. For det første kommer det frem at informantene stort sett opplever seg selv og andre lokale som skeptiske og lite imøtekommende når det kommer til å ta imot nye folk til stedet. Åge forklarte deler av denne oppførselen som et produkt av bygdedyret. Spesielt skildret han dette ved å påpeke at «de tar de som skiller seg ut». For det andre fremkom det en samstemmighet om at nykommere selv må

ta initiativ til å bli kjent med de lokale, og at sosiale relasjoner ikke kommer som en selvfølgelighet. Videre blir det hensiktsmessig å anta at det eksisterer en underliggende likhetstanketang blant lokalbefolkningen i bygda, og at det oppstår et skille mellom «oss» og «dem». Betegnelsen «dem» i denne sammenhengen gjelder altså både nykommere av etnisk norsk opprinnelse, innvandrere og til en viss grad turister. Turister kan i denne sammenhengen ikke sammenlignes i like stor grad med nykommere av etnisk norsk opprinnelse og innvandrere. Slik Åge beskriver det, betrakter han seg selv som vertskap for turistene, altså han opplever dem som gjester. Jeg vil likevel argumentere for at temaet er relevant å inkludere, fordi det forteller noe om hvordan lokale opplever seg selv i møte med noen som ikke opprinnelig er fra bygda. En overordnet konklusjon på forskningsspørsmålet vil derfor være følgende: de som bor i bygda opplever seg selv som innesluttet og sosialiserer seg som regel bare med dem de har kjennskap til fra før. Dersom de skal skape relasjoner til de som ikke er født, oppvokst eller som har bodd på stedet over flere år, ligger ansvaret på tilflytterne selv. I tillegg påpeker Åge at bygdedyr(ene) kan gjøre det vanskelig å bli godtatt.

Kapittel 6

«Barna våre er ikke rasister i det hele tatt» - Om effektene innvandring har hatt på bygda

I de to foregående analysekapittelene, har jeg presentert sitater som har tatt for seg hvordan lokalbefolkningen snakker om andre og hvordan det eksisterer en forståelse om at det er mulig for «dem» å bli en av «oss». I tillegg har jeg presentert hvordan lokalbefolkningen snakker om seg selv i møte med andre, og hvordan det kan være utfordrende for nykommere å etablere seg i bygda grunnet lokalbefolkningens holdninger til personer som ikke er født og oppvokst på stedet. I dette kapitlet skal jeg fokusere på hvilke effekter innvandring har hatt på bygda, i lys av temaene «innvandring på åtti og nitti-tallet», «like mange norske barn som utenlandske barn» og «det kjedelige, gamle lokale». Jeg vil først ta for meg hvordan informantene Anna og Elsa opplevde innvandring da de var barn. Videre vil jeg se hvordan de reflekterer rundt innvandring til bygda i dag, og høre deres fortellinger om deres egne barn tilknyttet dette tema. Funnene viser at det har oppstått en holdningsendring blant lokalbefolkningen de siste tjue årene. Videre skal jeg presentere matkultur i bygda som har trådt frem grunnet innvandring, og jeg skal undersøke hvordan Ada og Beate betrakter arrangementet barnas verdensdager, bygdas lokale matfestival og spisesteder som er drevet av innvandrere.

6.1 Innvandring på åtti og nitti-tallet

I intervjuet med Anna og Elsa spurte jeg om de husket da de første innvandrerne kom til bygda. Søstrene begynte å reflektere tilbake til sin barndom, og de fortalte at de gikk på barneskolen da de første minnene om innvandrere kom. Anna og Elsa har ulik alder, hvilket betyr at deres minner om da bygda først begynte å få innvandrere varierer. De gikk i tillegg på forskjellige barneskoler da de vokste opp, noe som er av betydning om hvor innvandrerne de omgikk opprinnelig kom fra. Anna gikk på en liten barneskole i bygda, og hun startet på skolen på midten av nittitallet. Da jeg spurte henne om hun husker da bygda begynte å få innvandrere, svarte Anna:

Anna: Jeg husker når jeg begynte i første klasse så kom det en fra Bosnia, som begynte i klassen min. Og vi syntes jo at det var litt sånn rart fordi han var på en måte den første innvandreren på en måte jeg har hatt kontakt med. Og vi hadde jo noen naboer, men de var jo adoptert så det ble ikke det samme. Men det kom jo en hel familie da fra Bosnia etter krigen og de hadde ikke noe klær og de hadde ikke noe da. Så jeg husker at jeg syntes det var litt rart, men de kom jo.... han lærte seg jo språket kjempefort. Og jeg husker at moren hans og søsknene kom, moren er jo (forteller om yrke og arbeidsplass på moren), så de har jo bodd her i mange mange år. Det er bare de jeg kommer på jeg da. (...) men jeg tror at alle Bosnierne havnet på min barneskole, jeg vet ikke hvorfor (...) det var en liten skole og det var mange som kom samtidig så jah. De ble fort «en av oss da», de ble ikke mobbet ingenting.

Anna forteller at den bosniske gutten i klassen var den første innvandreren hun har hatt kontakt med, og la vekt på at hun syntes det var rart at han og familien kom uten noen ting eller klær. Det forteller noe om at hun hadde en forståelse av at gutten var annerledes og ulik fra henne, da han først kom til skolen. Likevel presiserer Anna at gutten lærte seg språket fort, og at det ikke tok lang tid før han ble godtatt i klassen. Følgelig kan det tolkes som at hun betraktet dem som ulike i starten, men at disse ulikhetene etter hvert ble utjevnet. Det gir et tolkningsgrunnlag for at språket (og

guttens beherskelse av det) var det første steget til at han ble godtatt av Anna og klassekameratene. På slutten av sitatet uttaler Anna at gutten ble «en av oss». Det er uklart hva hun legger i denne formuleringen, men det kan muligens bety at gutten ble såpass innlemmet i majoritetskulturen som eksisterte på barneskolen, at forskjellene ble utjevnet. Det kan også være av betydning at Anna gikk på en mindre barneskole i bygda. Ettersom det var færre elever på skolen, kan det ha ført til at miljøet var bedre og at barrierene ble mindre for å ta kontakt med gutten.

Elsa på den andre siden, gikk på en større barneskole i bygda. Hun begynte på skolen i siste halvdel på åttitallet. Da jeg spurte Elsa om hun husker når bygda begynte å få innvandrere, svarte hun:

Elsa: Jeg kommer ikke på så mye, men det kom en lærer på rundt åtti-tallet kanskje fra Irak. Og han hadde språk, han var lærer i språk til utlendingene. Jeg husker bare at jeg så han. Ellers så...

Anna: ble du redd da heheh?

Elsa: nei, han var, jeg tror ikke jeg brydde meg for da var jeg bare 7-8 år.

Anna: men de der eeh, (anonymiserte navn) og dem da?

Elsa: de kom kanskje da jeg gikk i sjette klasse, så først på nittitallet

Anna: så de ble ikke født her de?

Elsa: nei, de kom fra Tyrkia eller noe..... men nei jeg husker ikke, jeg tror ikke at jeg brydde meg om de Var utlendinger eller ikke. Jeg hadde ingen i klassen min eller noe.

Meg: ikke noen interaksjon eller noe i det hele tatt?

Elsa: nei

Meg: nei

Anna: var det ikke noe slik på din barneskole, ikke noe?

Elsa: nei det kom noen som var yngre enn meg, men jeg snakket jo ikke med dem jeg var jo bare med dem jeg var med jeg. Sånn var jeg liksom.

I motsetning til Anna, hadde ikke Elsa noen med innvandrerbakgrunn i sin klasse på barneskolen. Hun forteller at hun husker at hun så en lærer med utenlandsk opprinnelse, men at hun ikke tenkte spesielt mye over at han ikke var norsk. Da Elsa snakket om denne mannen, bryter Anna inn og spør om hun ikke ble redd da hun så han. Spørsmålet fra Anna antyder at mannen var noe fremmed, noen som oppfattes som ulik fra dem selv. Følgelig kan spørsmålet tolkes som at det ligger en underliggende forståelse om at mannen var noe å være redd for. Akkurat hvorfor er uklart, men det kan tenkes at det er fordi han ble oppfattet som annerledes med tanke på språk og mørkere hudfarge. Elsa påpeker at hun ikke hadde noe kontakt med innvandrere da hun var barn, fordi de som kom var mye yngre enn henne og det oppstod dermed ikke noe naturlig møtepunkt. Ettersom Elsa gikk på en større barneskole enn Anna, gir det et tolkningsgrunnlag for at det ikke var like naturlig å komme i kontakt med innvandrerne. Dermed kan det bety at ettersom Elsa ikke brydde seg nevneverdig om innvandrerne i bygda på den tiden, har noe å gjøre med at det ikke oppstod noen form for interaksjon.

6.2 «De må tilpasse seg bygda»

Anna hadde mer å fortelle om bosnierne som ankom bygda da hun var barn. Hun reflekterte over hvordan foreldrene til innvandrerbarna som gikk i hennes klasse, selv tok ansvar for å integreres i bygda:

Anna: Så husker jeg vi var hjemme hos noen i klassen, de inviterte oss hjem og moren var veldig smart da for vi fikk komme dit og smake på maten da, så vi ikke ble redd ikke sant. Så han ble jo, det gikk veldig greit. Jeg tror det er, at foreldrene må gjøre en veldig viktig jobb med eh når de kommer hit, at de må tilpasse seg bygda, de må ikke bare bure seg inne og holde seg sammen med sine egne. Og det tror jeg Bosnierne var veldig flinke til å ikke gjøre.

Anna forteller at hun var invitert hjem til noen av barna som havnet i hennes klasse, noe hun betraktet som en positiv hendelse. Når Anna sier at moren gjorde noe «smart» i å invitere dem hjem til seg selv, kan det tolkes som at maten ble et slags barrierebrudd for Anna og hennes klassekamerater. Det sier videre noe om at da Anna fikk komme inn i deres hjem og se hvordan de bodde, kan det ha ført til at hun fikk se at de ikke var så ulike fra henne selv. Altså kan det se ut som at det ble enklere for barna å betrakte migrantene som noen som ikke var så annerledes fra dem selv. Når hun sier at det førte til at de ikke ble redde, gir det et tolkningsgrunnlag for at det den bosniske moren gjorde fungerte fordi gutten etter hvert ble «en av dem». I forrige kapittel viste jeg at ansvaret for å etablere sosiale relasjoner med lokalbefolkningen, oppfattes å ligge hos nykommerne selv. Dette viser seg også å stemme i sitatet ovenfor. Anna mente at det var viktig at innvandrere som kommer til bygda, ikke bare holder seg sammen med «sine egne». Det kan dermed tolkes som at Anna i stor grad legger ansvaret med å integreres i lokalsamfunnet, over på innvandrerne selv. Noe av årsaken til at hun uttrykker dette kan være fordi hun selv har en positiv erfaring med denne typen integrering (besøket hos bosnierne). Når Anna i tillegg legger vekt på at bosnierne var flinke til å ta kontakt med de lokale i bygda, og ikke bare holde seg sammen med «sine egne», kan det virke som at dette blir betraktet som en god måte for integrering.

En annen informant som snakket om bosnierne som var bosatt i bygda, var Beate. Beate var under den oppfatning om at bosnierne var betegnet som «en av oss», fordi de har bodd i bygda såpass lenge:

Beate: Nei jeg tenker egentlig at bosnierne er en del av lokalbefolkningen jeg da. De har jo vært her i evigheter og de driver jo eget næringsliv og greier. Så ja, nei, jeg skjønner jo at de på sett og vis i hermetegn er innvandrere, men nei egentlig ikke hvis du skjønner hehe.

Som vi kan se, betrakter Beate bosnierne i bygda som en del av lokalbefolkningen og hun ønsker ikke å klassifisere dem som innvandrere. Hun påpeker at de «driver eget næringsliv» og at de har vært i bygda i en «evighet». Med utgangspunkt i hvordan både Anna og Beate prater om bosnierne, kan det tolkes som at det har skjedd en assimilering mellom lokalbefolkningen og personene fra Bosnia. Som jeg nevnte i kapittel 2, så er assimilering når noe blir likt eller smelter sammen (Schiefløe, 2019, s. 181). Ut ifra sitatene til både Anna og Beate, virker det som at det de forstår som vellykket integrering kan betegnet som assimilering. Årsaken er at Beate snakker om bosnierne som en del av lokalbefolkningen, og Anna påpekte at gutten i hennes klasse fort ble «en av oss». Det kan dermed tolkes som at bosnierne har gjennomgått en assimilering, altså at de kulturelle grensene gradvis har blitt mindre synlige, og

dermed også mindre viktige (Schiefløe, 2019, s. 181). I praksis, og det som sannsynligvis har skjedd her, er at innvandrer-kulturen etter hvert har forsvunnet ved at minoritetene har blitt «mer som oss», som i dette tilfellet er lokalbefolkningen i bygda. Det er med andre ord to ting som kan trekkes ut fra sitatene til Anna og Beate. For det første foreligger det en forståelse av at det er innvandrerne selv som må ta det største ansvaret når det kommer til integrering. Ifølge Anna, betyr det at det er deres eget ansvar å bli en «del» av lokalbefolkningen. For det andre viser sitatet til Beate at det er fullt mulig for innvandrerne, i dette tilfellet bosnierne, å bli en del av lokalbefolkningen med tanke på varigheten av hvor lenge de har bodd i bygda. Det foreligger dog en forståelse om at det er innvandrerne som må tilpasse seg bygda, og ikke motsatt.

6.3 «Like mange norske barn som utenlandske barn»

Under samtalen om innvandrerne, reflekterte Anna og Elsa over at det har oppstått enkelte holdningsendringer i bygda siden de var små. Det virket ikke som om holdningsendringene kun var forbeholdt dem selv, men at det også gjaldt deres barn. Søstrene legger spesielt vekt på at deres egne barn ikke har samme tanker og holdninger mot personer med innvandrerbakgrunn, som de selv hadde da de var barn:

Anna: mine barn gikk jo i (anonymisert barnehage) og der var det jo mange forskjellige land.

Elsa: i mine barns barnehage er det veldig få.

Meg: ja det varierer sikkert litt hvor i bygda du bor og da om det er i sentrum eller i grendene eller?

Anna: ja, jeg tror det er over 20 forskjellige nasjoner i mine barns barnehage. Så det var mer, eller like mange norske barn som utenlandske barn.

Meg: mm spennende, flerkulturell barnehage.

Anna: mm. Det er jo bra for barna våre da for de er jo ikke rasister i det hele tatt. De tenker jo ikke over det. Det er jo ikke noen spørsmål om noe. Mine barns bestevenner er jo fra (land i Asia) og det er jo ikke noen spørsmål om hvorfor hun ser sånn ut eller ja det er ikke noe da. Før så var det jo hvorfor er han svart og hvorfor ser de sånn ut osv.

Elsa: vi er jo enda sånn, vi som er voksne.

Søstrene fortalte om barnehagene deres barn har gått i, og Anna presiserte at barna hennes hadde deltatt i en barnehage med et rikt mangfold av barn fra flere ulike nasjoner. Da Anna påpekte at det er «like mange norske barn som utenlandske barn», viser det at bygda har blitt mer flerkulturell de siste tjue årene. Det kan argumenteres for at innvandring er mer «normalt» nå enn før, med tanke på at det ikke var spesielt mange personer med innvandrerbakgrunn i klassene til Anna og Elsa da de var små. Dette kan ha noe med at det er flere barn med innvandrerbakgrunn nå enn tidligere. Noe av årsaken trenger ikke nødvendigvis å være at det har vært økt innvandring, men heller at innvandrerne som bosatte seg der for flere år siden har fått barn i nyere tid. Det kan derfor hende at det er flere norskfødte barn med innvandrerforeldre nå enn tidligere. Dette kan tolkes som at lokalbefolkningen har en opplevelse av at det ha skjedd en endring i befolkningssammensetningen i bygda, og at det nå er vanligere med barn med innvandrerbakgrunn. Det at Anna stiller seg positivt til flerkulturelle barnehager, viser en bevissthet om at hennes barn er mer tolerante enn det hun selv var som barn.

Videre påpeker Anna at hennes barns venner opprinnelig kommer fra et asiatisk land, og har dermed typiske ikke-europeiske trekk. Dette har ifølge Anna aldri vært et tema for hennes barn, og det har ikke oppstått spørsmål om hvorfor barnets venn har et annet utseende enn dem selv. Når Anna påpeker at «barna våre er ikke rasister i det hele tatt», kan det tolkes som at hun er bevisst på at hennes barn har andre holdninger enn hva hun selv hadde som barn. Akkurat hva Anna legger i begrepet «rasist» i denne sammenhengen er uklart, men jeg tolker det som at hun mener at hennes barn ikke legger merke til at barna med innvandrerbakgrunn ser «annerledes» ut enn dem selv. At barna selv ikke synes det er av stor betydning hvor andre barn med minoritetsbakgrunn kommer fra, kommer også frem i en studie utført av Inclusive Education and Social support to Tackle Inequalities in Society (ISOTIS). Funnene i det internasjonale forskningsprosjektet viste at små barn selv er en drivkraft for positiv endring (Kuleberg, 2020). Studien viste at barn ønsker å være inkluderende, og er ikke så opptatte av om andre barn kommer fra en annen kultur og har en annen etnisk bakgrunn (Kuleberg, 2020).

En av årsakene til at barna til Anna og Elsa ikke tenker over at barn med innvandrerbakgrunn er «annerledes» enn dem selv, kan være at innvandring til bygda har blitt såpass vanlig de siste årene at det ikke lenger er en problemstilling. Det kan dermed tolkes som at barn med innvandrerbakgrunn automatisk blir «en av oss», fordi de vokser opp med samme forutsetninger og erfaringer. I tillegg kan det tenkes at det er flere andregenerasjonsinnvandrere i bygda nå enn tidligere, noe som gjør at de lokale barna i bygda er mer vant med forskjellige etnisiteter nå enn før. Etter at søstrene hadde fortalt om endringer som hadde oppstått blant deres barn, påpekte Elsa at «vi er enda sånn vi som er voksne». Det er noe uklart hva Elsa legger i begrepet «vi» i denne sammenhengen. Det er mulig hun refererer til seg selv og Anna, eller det kan bety at hun mener «vi» som i lokalbefolkningen i bygda. Uttalelsen antyder uansett at de voksne fremdeles er noe fordomsfulle og at de innehar en bevissthet om at det eksisterer et «oss» og et «dem». Dette forteller noe om at det fremdeles er et holdningsproblem blant de voksne når det gjelder differanser i ulike kulturer i bygda.

6.4 «Det kjedelige gamle lokale»

Da vi snakket om effektene som innvandring har hatt på lokalsamfunnet, påpekte flere av informantene i prosjektet at det er flere aspekter med nye kulturer som har vært en berikelse for bygda. Blant annet fortalte Ada om barnas verdensdager som et positivt fenomen som innvandringen har ført med seg. Barnas verdensdager er en internasjonal festival som arrangeres årlig flere steder i landet. Poenget med festivalen er at den skal være et møtepunkt for å oppleve kulturuttrykk fra hele verden. Festivalen inkluderer fremføringer, konserter, matopplevelser og utstillinger. Da jeg spurte om Ada er i kontakt med noen innvandrere i bygda, svarte hun:

Ada: nei, det er egentlig bare når det er barnas verdensdager. Det er en gang i året, og da er det innvandrerne som da igjen lager mat. Også kan alle komme å kjøpe og prøve for en billig penge. Og det er musikk og og det er teater og du kan lage drage og det er liksom... samler dem slik at alle som er innfødte eller etnisk norske da kan komme å se litt. Også er jo også lokale med som lager for eksempel litt sånn tradisjon da som lefse og sånt. Og da kommer alle verdenshjørner skulle jeg til å si. Da er det Kongo, Polen.... Og da kommer liksom alle som vil....Syria, Eritrea ja alle som vil. Så da kan man smake litt også er det

ansiktsmaling og litt forskjellig. Så det håper jeg de fortsetter med. Det har i hvert fall vært en suksess

Meg: *hvordan har det vært en suksess?*

Ada: *masse folk og de liksom, blir litt mer åpen og mer kjent med innvandrerne da, på en annen måte liksom. Du ser de jo på butikken eller går forbi dem, går forbi dem og ser dem på arbeid og sånt, men det blir mer hmmm ja*

Meg: *blir litt mer*

Ada: *det blir ikke så skummelt om du skjønner?*

Meg: *blir litt mer lavterskel for å komme i kontakt med folk liksom*

Ada: *ja*

Ada uttrykte en positivitet til barnas verdensdager, og påpekte at hun synes det er bra at mennesker fra flere forskjellige kulturer kan møtes for å lære av hverandre. Ada fortalte om barnas verdensdager med en tydelig iver i stemmen, og det var klart at det var noe hun satte pris på. Barnas verdensdager viser et interessant aspekt med innvandring, da det virker som om festivalen fokuserer på det som er gøy og det som smaker godt fra andre kulturer. Gullikstad & Kristensen (2021) skriver at med nye innbyggere følger økt forståelse for andre skikker, tradisjoner og væremåter, som igjen gjør at man som menneske blir rausere. Da jeg spurte Ada om hvorfor barnas verdensdager har vært en suksess, svarte hun at det var en fin måte å bli kjent med innvandrerne i bygda på. Dette forteller noe om at festivalen skaper en trygg ramme hvor barrierer kan brytes ned, slik at lokalbefolkningen og innvandrerne enklere kan komme i kontakt med hverandre. Det kan også tolkes som at de ulike kulturene som deltar representerer et «uproblematisk» og «ikke-forstyrrende» mangfold. Det vil si at de som deltar retter mest oppmerksomhet til det som er gøy og interessant med andre kulturer, noe som fører til at opplevelsen blir god. Med andre ord viser dette til «gode» forskjeller, som ikke oppleves som en trussel mot majoritetens verdier eller kultur (Gullikstad & Kristensen, 2021).

Det var ikke bare barnas verdensdager som ble tatt frem som en positiv tilførsel grunnet innvandring. Ada fortalte også om den lokale matefestivalen som finner sted i bygda en gang i året. I flere tiår har denne festivalen vært et samlingspunkt hvor både lokale og besøkende kommer for å spise norsk tradisjonsmat. I 2019 var det for første gang flere boder, hvor innvandrerne i bygda stilte med matretter fra deres respektive hjemland. Ada fortalte at hun var svært positiv til maten innvandrerne presenterte på festivalen. Hun nevnte at det smakte veldig godt, og bodene ble tatt godt imot av den øvrige lokalbefolkningen:

Ada: *også i fjor lagde de jo egne retter fra sitt eget land i bygdas lokale matfestival, og det falt jo i veldig god smak hos de lokale. Det var med litt annet enn bare det kjedelige gamle lokale.*

Meg: *kult, var det deres egne ideer liksom eller ja var det noe de kom på selv?*

Ada: *det vet jeg ikke, jeg tror det bare var.... jeg tror det var innvandringstjenesten det også at de kom opp med ideen sammen med dem og luftet det for komiteen av festivalen også bare «ja det var lurt». Jeg tror de prøvde å integrere litt mer smaker da. Mange som prøvde og kjøpte det og. Og*

oppskriftene deres stod i lokalavisa da så vi kunne prøve selv hjemme om vi ville det. Så det var et stort bilag i avisa om hva som skulle foregå på festivalen, og da var det en reportasje om dette og oppskrifter osv. Så det er jo litt gøy.

Ada fortalte at festivalen ble en suksess, at mange prøvde og kjøpte maten innvandrerne serverte og at lokalavisa gjorde et stort oppslag om de ulike rettene. Dette forteller noe om at lokalbefolkningen i bygda var positive til en annen vri på festivalen. Ettersom den lokale avisen i tillegg laget en stor reportasje om de ulike rettene, kan det tolkes som at de ville at dette skulle nå ut til folkene i bygda. Det kan tolkes som at barrierene muligens er noe mindre nå enn det var før, og at mat som kommer fra andre kulturer blir betraktet som noe bra. Ada sier selv at maten de hadde med var noe annet enn bare det «kjedelige gamle lokale», noe som kan betraktes som at det var velkomment med noen nye matinnslag i bygda og at det hele ble en suksess. Det kan argumenteres for at bygda, grunnet sine utvidete smaksløker, bærer preg av en rural kosmopolitisk affære. Det kan virke som om bygda har gjennomgått en rural kosmopolitisk endring, grunnet innvandrernes presentasjon av nye og ulike smaker i form av mat. Med andre ord kan det argumenteres for at den kosmopolitiske endringen har skjedd i lys av at det har blitt overført eksterne erfaringer og smaker til lokalsamfunnet via innvandring. Ettersom Ada forteller at maten ble akseptert blant lokalbefolkningen, kan det derfor tolkes som at det har blitt utvidet (og godtatt) mangfold fra eksterne impulser.

Til nå har jeg presentert meninger og erfaringer knyttet til ulike festivaler som foregår i bygda, men fenomenet med mat fra andre kulturer eksisterer også i det daglige i lokalsamfunnet. Blant annet er det flere restaurantkjeder som drives av personer med innvandrerbakgrunn. De livnærer seg på å servere typisk ikke-norsk mat, som for eksempel kebab, sushi og annen asiatisk mat. Beate fortalte at disse stedene var betraktet som svært populære, både blant lokalbefolkningen og turister som besøker stedet:

Beate: Vi har jo en del spisesteder som er drevet av innvandrere i denne bygda da. De lager jo veldig god mat, med masse smaker og krydder.

Meg: er det populære steder?

Beate: jaja, de er kjempepopulære, og med god grunn. Det er mange lokale som er stamkunder der. Jeg mener faktisk at restaurantene er ganske populære blant turistene også, det er i alle fall stappfullt der i påska, så ja ehh jeg skjønner at folk heller vil ha kebab enn kjøttkaker, det er jo litt forskjell hehe.

I sitatene ovenfor kan vi se at også Beate stiller seg positiv til maten som innvandrerne har tatt med seg til bygda. Hun forteller at maten er god og at hun setter pris på nye smaker med masse krydder. Det kan tolkes som at innvandrerne som driver disse restaurantene blir betraktet som en ressurs i lokalsamfunnet, grunnet hvor populære stedene er. Beate legger i tillegg vekt på at restaurantene er populære blant turistene som besøker bygda, noe som kan tolkes som at det på sett og vis bygges bro mellom landlige og ikke-landlige steder. Her kan igjen teorien om rural kosmopolitisme trekkes inn. Ved at innvandrerne bidrar med nye smaker og erfaringer til stedet, kan det tolkes som at det gis en kosmopolitisk atmosfære til de som besøker bygda. Sagt med andre ord, kan det tolkes som at lokalbefolkningen setter pris på mat som differerer fra det «kjedelige, gamle lokale».

6.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert temaene «innvandring på åtti og nitti-tallet», «de må tilpasse seg bygda», «like mange norske barn som utenlandske barn» og «det kjedelige, gamle lokale». Temaene hadde som hensikt å vise til forskningsspørsmålet til kapitlet som var; *hvordan oppfatter lokalbefolkningen effekten av innvandring til bygda?* På bakgrunn av sitatene som er presentert fra informantene, er det mulig å anslå at det først og fremst har utviklet seg til å bli et mer mangfoldig bygdesamfunn. Årsaken er blant annet hvordan Anna og Elsa reflekterer over hvordan deres egne barn er i møte med innvandrere i dag, kontra hvordan søstrene selv var som barn. Endringen som har oppstått viser hvordan at det som tidligere ble opplevd som «forskjeller», muligens ikke oppleves som det lengre. I tillegg snakket Ada og Beate om ny matkultur som har fremtrådt i bygda i lys av barnas verdensdager, den lokale matfestivalen og restauranter drevet av innvandrere. De var svært positive til maten de har testet ut, og fortalte at det også hadde blitt godt tatt imot av flere av lokalbefolkningen. Et overordnet svar på forskningsspørsmålet kan dermed være at bygda bærer preg av å være mer tolerante nå enn før, spesielt vises dette i holdninger hos barn som vokser opp i bygda i dag. I tillegg virker det som at lokalbefolkningen er veldig positive til både den ulike maten innvandring bringer med seg, men også andre aspekter med andre kulturer som kommer til syne på barnas verdensdager.

Kapittel 7

Lokalbefolkningens forståelser av innvandring – avsluttende betraktninger

Hensikten med denne masteroppgaven har vært å undersøke problemstillingen for oppgaven, som var; *hvilke forståelser har lokalbefolkningen i et ruralt samfunn av innvandring til stedet de bor?* Årsaken til at jeg ønsket å undersøke denne problemstillingen var at det ofte snakkes om hvordan innvandring bidrar til å «redde» små steder, med tanke på at de sliter med fraflytting (Aure, et. al, 2016, s. 411). Følgelig har dette ført til at flere distriktskommuner de siste tiårene har arbeidet systematisk for å skaffe tilflyttere (Grimsrud & Aure, 2013), og har dermed vært opptatt av flyttetall og befolkningsvekst (Grimsrud & Båtevik, 2016, s. 283). Med andre ord vises det ofte i forskningen som omhandler innvandring til rurale steder at befolkningsvekst er ønsket og positivt, ifølge lokalbefolkningen på stedene. Videre har det også blitt rettet oppmerksomhet til økonomiske og sosiokulturelle trekk ved nabolag i rurale områder (Kristensen & Sætermo, 2021). I tillegg viser tidligere forskning at det er gjort omfattende studier fra innvandreres ståsted om hvordan det er å bo i bygdesamfunn, og hvorvidt de trives eller ikke (se: Kiperberg; 2017, Høidal; 2014, Søholt, Tronstad & Vestby; 2015). Mens flere har sett på aspektene ved befolkningsvekst/flyttetall og innvandreres erfaringer med å bo i bygdesamfunn, ønsket jeg å undersøke hvilke forståelser lokalbefolkningen på et lite sted hadde om å ta til seg innvandrere til stedet de bor. Dette gjorde jeg ved å intervjuer ni personer som er bosatt i et bygdesamfunn i Midt-Norge, for å høre deres tanker og synspunkter om temaet. For å nærmere kunne undersøke temaet om bygdesamfunn og innvandring, utviklet jeg tre forskningsspørsmål som skulle bidra med å besvare problemstillingen. Forskningsspørsmålene var som følger; *Hvilke forståelser har lokalbefolkningen av innvandrerne i bygda? Hvordan opplever lokalbefolkningen seg selv i møte med nykommere til bygda? Og, hvordan oppfatter lokalbefolkningen effekten av innvandring til bygda?* Forskningsspørsmålene, som har lagt rammen for de tre analysekapitlene i oppgaven, har bidratt til å undersøke forståelsene lokalbefolkningen har av innvandring til stedet de bor. I dette kapitlet ønsker jeg å presentere de overordnede funnene fra studien, som til sammen bidrar med å besvare problemstillingen for oppgaven. Til slutt vil jeg komme med en oppsummering og noen avsluttende betraktninger.

7.1 Migrasjonsårsak, dialekt og like interesser

Et sentralt funn i denne studien, er at det blant de jeg intervjuet eksisterer en forståelse om at begrepet «innvandrer» ikke betegner alle innvandrere. Dette betyr at informantene mente at begrepet innvandrer ikke var et fruktbart begrep for å beskrive alle migrantene i bygda. Heller viste det seg at lokalbefolkningen mente at det eksisterte klare forskjeller mellom eksempelvis arbeidsinnvandrere og flyktninger/asylsøkere, og stereotypiene knyttet til disse «gruppene». For eksempel kom det frem at arbeidsinnvandrere ble betraktet som en positiv tilførsel til stedet, ettersom de bidro til ulikt arbeid i bygda. Flyktninger og asylsøkere på den andre siden, ble betraktet i en mer negativ forstand ved at det eksisterte stereotypier basert på at de går på nav og at de ikke behersker det norske språket. Utsagnene fra informantene var likevel ikke like unyansert som det fremsto, fordi lokalbefolkningen hadde også forståelser om at arbeidsinnvandrere tar arbeid fra nordmenn. Med andre ord viste funnene at lokalbefolkningen i bygda, betrakter de ulike typene innvandrere på forskjellige måter på bakgrunn av migrasjonsårsak. Selv om det forekommer tydelige forskjeller om hva lokalbefolkningen betraktet som innvandrere, ble likevel begge «gruppene» betegnet

som «de andre» eller «dem». Dette vil si at informantene var bevisste på at det eksisterte forskjeller mellom ulike typer innvandrere, men de ble likevel betraktet som «de andre» i kraft av å nettopp være innvandrere.

Et annet sentralt funn i studien var at informantene betegnet det norske språket og arbeidsliv i henhold til innvandring (og integrering) som viktig. Årsaken var at det hadde oppstått utfordringer på arbeidsplassen, fordi lokalbefolkningen og innvandrerne ikke snakket et felles språk. Årsaken var at kommunikasjon og effektivitet ble komprimert, fordi det ble viet ekstra tid til det lokalbefolkningen beskrev som unødvendige forklaringer av arbeidsoppgaver. I tillegg til det norske språket som helhet, la også informantene vekt på at det å kunne beherske bygdas særegne dialekt var positivt med tanke på å kunne ta til seg beskjeder på arbeidsplassen. Årsaken var at lokalbefolkningen opplevde det som enklere om de kunne snakke sin dialekt og bli forstått, slik at de ikke behøvde å legge om til en annen norsk dialekt da det opplevdes som rart for informantene.

På bakgrunn av det informantene fortalte i intervjuene, kom det i analysen frem at det eksisterte et klart skille mellom «oss» som er lokalbefolkningen, og «dem» som er innvandrerne i bygda. Selv om denne forståelsen kom til syne, viste funnene at det var mulig for «dem» å bli en av «oss», men dette var betinget av flere ulike instanser. Det ble blant annet vektlagt at personene med innvandrerbakgrunn måtte ha «norske» trekk, som å beherske det norske språket (og gjerne bygdas særegne dialekt) og at de hadde like interesser som majoritetsbefolkningen som turer i skog og mark. I tillegg ble dette målt i felles bekjentskaper, varighet på botid og at innvandrerne ikke hadde noen religion.

7.2 Ikke enkelt for nykommere å komme til bygda

Et annet sentralt funn, var at samtalene med lokalbefolkningen i bygda viste at det forelå en selvbevissthet om at det ikke var enkelt for nykommere å komme til stedet. Årsaken var at de lokale hadde en forståelse av at de selv ikke var spesielt imøtekommende mot personer som ikke opprinnelig var fra bygda. Informantene mente derfor at det kunne oppleves som utfordrende for nye innbyggere, å skaffe seg sosiale relasjoner til lokalbefolkningen. I dette tilfellet viste det seg at informantene ikke kun snakket om innvandrere som har bosatt seg i bygda, men også personer med etnisk norsk bakgrunn. Med andre ord viste funnene at lokalbefolkningen mente at det var like vanskelig for alle nykommere, uavhengig av etnisk bakgrunn, å komme innpå lokalbefolkningen i bygda. Informantene la vekt på at mange av de lokale i bygda, dem selv inkludert, allerede hadde sine vennskap og andre sosiale relasjoner og at det i mange tilfeller var nok. De presiserte dermed at ansvaret for å få sosiale relasjoner lå på tilflytterne selv. Med andre ord la personene jeg intervjuet vekt på at nykommere til stedet, uavhengig av etnisk bakgrunn, selv måtte gjøre en aktiv innsats for å få innpass hos bygdas lokalbefolkning, fordi det ikke var en selvfølge å bli godt mottatt i lokalsamfunnet.

7.3 Et rikere mangfold i bygda

Et annet sentralt funn i denne studien, var at effektene som innvandring har hatt på bygda har ført til et mer mangfoldig lokalsamfunn. Funnene viste blant annet at det har skjedd holdningsendringer på stedet de siste tiårene, spesielt i forhold til barna som vokser opp i bygda i dag. Enkelte informanter la vekt på at deres egne barn ikke tenkte over innvandrerne på samme måte som de selv gjorde som barn. For eksempel ble det trukket frem at bygda nå har en flerkulturell barnehage, med barn fra over tjue

forskjellige nasjoner. Det ble med andre ord lagt vekt på at barna som vokser opp i bygda i dag har et mer liberalt syn av innvandrere, i kontrast til den voksne lokalbefolkningen som fremdeles innehar et mer konservativt syn. Likevel viste funnene at det eksisterer et rikere mangfold i lokalsamfunnet i dag, ettersom det er flere personer med innvandrerbakgrunn som er bosatt i bygda. I tillegg har lokalbefolkningen en forståelse av at den nye matkulturen som innvandrerne har tatt med seg til stedet i form av nye restauranter og bidrag til lokale festivaler, er utelukkende positiv. Sagt på en annen måte, var både nye smaker og ny kultur velkommen blant lokalbefolkningen, noe som viser at noen former for forskjellighet får mer aksept nå enn tidligere. Dette viser videre at mangfold til en viss grad ønskes velkommen.

7.4 Oppsummering og avsluttende betraktninger

I dette kapitlet har jeg presentert de overordnede funnene som fremkom i oppgaven. Til sammen peker disse funnene mot at lokalbefolkningen i bygda har flere ulike forståelser av innvandring til stedet de bor. For det første har lokalbefolkningen en forståelse av at det eksisterer klare forskjeller mellom eksempelvis arbeidsinnvandrere og flyktninger/asylsøkere. Forståelsen av disse innvandrerne bunnar i hovedsak ut i stereotyper knyttet til arbeid, språk og sosiale relasjoner. For det andre har lokalbefolkningen en forståelse av at det er mulig for innvandrerne å bli betegnet som «en av oss», betinget av instanser som beherskelse av språk, varighet på botid og felles interesser. For det tredje har lokalbefolkningen en forståelse av at mangfoldet som innvandring har bragt med seg til bygda i form av matkultur er velkomment.

Som jeg skrev i kapittel 1, ønsket jeg at min forskning om innvandring og bygdesamfunn skulle bidra med en dypere forståelse av hvordan lokalbefolkningen i et bygdesamfunn stilte seg til innvandring til stedet de bor. Mitt håp er at min masteroppgave kan bidra til å løfte blikket i forskningen som omhandler innvandring til bygdesamfunn, ved at lokalbefolkningens perspektiver også blir trukket frem. Jeg håper derfor at denne studien kan betraktes som et nyttig bidrag til forskningsfeltet ved at flere ulike nyanser, som lokalbefolkningens forståelse av innvandrere, lokalbefolkningens forståelse av seg selv og hvilke effekter innvandring har hatt på stedet de bor også kommer frem. Til slutt ønsker jeg å si at jeg håper at temaet som omhandler lokalbefolkningens perspektiver blir forsket videre på, fordi deres synspunkter har bidratt med å vise at innvandring til rurale lokalsamfunn handler om mer enn økonomisk vekst og folketall.

Referanseliste

- Alver, G.B & Øyen, Ø. (1997). *Forskningsetikk i forskerhverdag, vurderinger og praksis*. Otta: Tano Aschehoug.
- Andenæs, E. (2010). «Norsk nok» til å være «norsk nok»? Språk, arbeidsliv og likestilling. Berg, A.J., Flemmen, A.B. & Gullikstad, B. (red). *Likestilte norskheter om kjønn og etnisitet*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Aure, M., Førde, A. & Magnussen, T. (2016). Lokalsamfunn som integreringsarena. Villa, M. & Haugen, M.S. (red) *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm
- Barstad, A. & Molstad, C.S. (2020). Integrering av innvandrere i Norge. Begreper, indikasjoner og variasjoner mellom grupper. (Statistisk sentralbyrå rapport 44). Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/438053?ts=175daec55f8>
- Berg, N.G.(2016). Lokalsamfunn som sted – hvordan forstå tilknytning til bosted? Villa, M & Haugen, M.,S. (red). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Berg, A. J & Kristiansen, T. G. (2010). «Synlig forskjell – om «nyankomne innvandrere», kjønn og rasialisering». I Berg, Anne-Jorunn, Anne Britt Flemmen og Berit Gullikstad (red.): *Likestilte norskheter*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Berg, A.J., Flemmen, A.B. & Gullikstad, B. (2010). Innledning: «Interseksjonalitet, flertydighet og metodologiske utfordringer.» I *Likestilte norskheter*. Berg, A.J., Flemmen, A.B. & Gullikstad, B. (red). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag. Hentet fra: <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/11428/article.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Bjerk, M., Eide, T.H., Solheim, L.J. & Røhnebæk, M.T. (2019). *MIMRES - Integrering som samskaping i distriktskommuner*. Høgskolen i Innlandet. Hentet fra: https://brage.inn.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2598117/Skriftserien09_19_online.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Brah, A. (1996). *Cartographies of diaspora: contesting identities*. London, Routledge.
- Brandth, B., Haugen, M. & Kramvig, B. (2013). Taming the village beast: rural entrepreneurship as the art of balance between economic growth and social sustainability. I: E Figueiredo & A. Raschi (red), *Fertile links? Connections between tourism activities, socioeconomic contexts and local development in European rural areas*. Firenze: Firenze University Press, s. 107-126
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. Hentet fra: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1191/1478088706qp0630a?needAccess=true>
- Brekke, J.P., Fladmore, A. & Wollebæk, D. (2020). Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret. 2020:8. Hentet fra: https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2657621/Integreringsbarometeret_rapport.pdf?sequence=2&isAllowed=y

- Distriktssenteret. (2019). Innvandring, inkludering, sysselsetting og lokal utvikling [temahefte]. Hentet fra: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/temahefte-innvandring-inkludering-sysselsetting-lokal-utvikling.pdf>
- Dybendal, K.E. & Høydahl, E. (2008). Vi bli flere og yngre – av økt innvandring. *Samfunnsspeilet 5-6/2008*. Hentet fra: https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/bitstream/handle/11250/179535/Kap2-Dybendal_Hoydahl.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Einarsen, K.J. (2013). Språket – første skritt mot integrering. *Samfunnsspeilet 5/2013*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/151655?ts=142b310a5d0>
- Farstad, M. (2016). *Relasjonelle kvaliteter i bygd og by: stereotypiene møter innbyggernes erfaringer*. Villa, M & Haugen, M.,S. (red). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Fekjær, B.S. (2013). *Hvordan bli en lykkelig masterstudent* (1. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Frisvoll, S. & Rye, J.F. (2021). *Global Labour in Rural Societies (GLARUS)*. TBP.
- Grimsrud, G.M & Aure, M. (2013) Tilflytting for enhver pris? En studie av tilflyttingsarbeid i norske distriktskommuner. Rapport 4/2013. Bergen: ideas2evidence. Hentet fra: <https://www.ideas2evidence.com/sites/default/files/Tilflytting%20for%20en%20hver%20pris.pdf>
- Grimsrud, G.M. & Båtevik, F.O. (2016). Velkommen til bygda? Tilflyttningsarbeidets tvetydighet: M. Villa & M.S. Haugen (red). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Gullestad, M. (2002) *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullikstad, B. & Kristensen, G.K. (2021). «Vi er jo et mangfoldssamfunn.» Mangfold som offentlig integreringsfortelling: (re)produksjon av likhet og ulikhet? Gullikstad, B., Kristensen G.K. & Sætermo, T.F. (red). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hadj, A.L. (2014). Immigrant integration: the governance of ethno-cultural differences. *Comparative Migration Studies*, 7(15). <https://doi.org/10.1186/s40878-019-0124-8>
- Hage, G. (2000). *White Nation: Fantasies of white supremacy in a multi-cultural society*. Australia: Pluto Pres
- Haugen, M.S. & Villa, M. (2006). Big Brother in rural societies: youths' discourses on gossip. *Norwegian Journal of Geography*, 60(3): 209–216
- Hernes, G. (1975). *Makt og avmakt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Høidal, C.S. (2014). *Trivsel og integrasjon blant flyktingar: Ei kvalitativ undersøkning i ein distriktskommune på Vestlandet*. Universitetet i Bergen.
- Johannessen, E.F Lars., Witsø Rafoss, T. & Børve Rasmussen, E. (2019). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Kiperberg, S. (2017). *Integrering av ikkje-vestelege flyktningar. Ei kvalitativ undersøking om korleis unge, mannlege, ikkje-vestlege flyktningar opplever å tilpasse seg eit norsk lokalsamfunn*. Høgskulen i Volda.
- Kobberstad, J.H. (2019). *Å passe inn. Kvalifiserte flyktnings møter og sammenstøt med «det norske» gjennom introduksjonsprogrammet*. (Doktoravhandling). Nord Universitet: Bodø. Hentet fra: [Kobberstad avhandling trykt versjon\[673\].pdf](#)
- Kristensen, G.K. & Sætermo, T.F. (2021). Hvordan lykkes med integrering? Stedsproduserende fortellinger om integreringsarbeid i to rurale kommuner. Gullikstad, B., Kristensen G.K. & Sætermo, T.F. (red). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kuleberg, J.H. (11.Februar 2020). Barn ønsker å være inkluderende. *Universitetsforskning*. Hentet fra: <https://utdanningsforskning.no/artikler/2020/barn-onsker-a-vare-inkluderende/>
- Løvgren, M., & Orupabo, J. (2011). Norskhet. *Sosiologi I Dag*, 41(3-4). Hentet fra <http://ojs.novus.no/index.php/SID/article/view/1027>
- Munkejord, M.C. (2016). Lokalsamfunnets betydning i innvandreres fortellinger om å starte egen virksomhet. Villa, M. & Haugen, M.S. (red). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm.
- Odden, G. (2018). *Internasjonal migrasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Penninx, R. & Garcés-Mascareñas, B. (2016). The concept of Integration as an Analytical Tool and as Policy Concept. I: Garcés-Mascareñas Blanca og Penninx Rinus (red.): *Integration Processes and Policies in Europe*, IMISCOE Research Series, DOI 10.1007/978-3-319-21674-4_2
- Rytter, M. (2019). Writing Against Integration: Danish Imaginaries of Culture, Race and Belonging, *Ethnos*, 84(4): 678–697. Hentet fra: https://www.researchgate.net/publication/324526635_Writing_Against_Integration_Danish_Imaginaries_of_Culture_Race_and_Belonging
- Schiefloe, P.M. (2019). *Mennesker og Samfunn, innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schinkel, W. (2018). Against 'immigrant integration': for an end to neocolonial knowledge production. *Comparative Migration Studies*, 6: 31. Hentet fra: <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0095-1>
- Stachowski, J. & Rasmussen, B. (2021). Når hjemme er borte og borte er hjemme: fortellinger om lokalintegreringens komplekse dynamikk. Gullikstad, B., Kristensen, G.K. & Sætermo, T.F. (red). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Steinkellner, A. (2019). Lavere vekst i antall innvandrere. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/lavere-antall-innvandrere-vekst-i-antall-innvandrere>
- Sætermo, T.F., Gullikstad, B. & Kristensen, G.K. (2021). *Å studere fortellinger om integrering i en lokalsamfunnskontekst: en introduksjon til et komplekst forskningsfelt*. Sætermo, T.F., Gullikstad, B. & Kristensen, G.K. (red). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget. Hentet fra: <https://www.idunn.no/fortellinger-om-integrering-i-norske-lokalsamfunn/1-aa-studere-fortellinger-om-integrering-i-en-lokalsamfunn>

- Sætermo, T., Gullikstad, B. & Kristensen, G.K. (2021). Å studere fortellinger om integrering i en lokalsamfunnskontekst: en introduksjon til et komplekst forskningsfelt. Sætermo, T.F., Gullikstad, B. & Kristensen, G.K. (red). *Fortellinger om integrering i norske lokalsamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Søholt, S., Tronstad, K.R. & Vestby, G.M. (2015). Sysselsetting av innvandrere - regionale muligheter og barrierer for inkludering. Norsk institutt for by- og regionforskning. *NIBR-rapport 2015:20*. Hentet fra: <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2015/12/Sysselsetting-av-innvandrere-NIBR-rapport-2015-20.pdf>
- Søholt, S., Stenbacka, S. & Nørgaard, H. (2018) Conditioned receptiveness: nordic rural elite perceptions of immigrant contributions to local resilience. *Journal of Rural Studies* 64 (November 2018) pp. 220– 229. Hentet fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0743016717312834>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thanem, A., Farstad, M & Haugen, M.S. (2016). Innvandring og integrering i bygd og by. Komparative analyser mellom rurale og urbane kommuner. *Norsk senter for bygdeforskning*. Hentet fra: <https://ruralis.no/wp-content/uploads/2018/01/notat-1-17-innvandrere-i-bygd-og-by-a--zahl-thanem-m--farstad-m-s--haugen.pdf>
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Vertovec, S. (2020). Afterword: The Work of "Integration". I: McKowen Kelly og Borneman John (red.): *Digesting Difference: Migrants, Refugees, and Incorporation in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Villa, M. & Haugen, S., M. (2016). *Lokalsamfunn i perspektiv*. Villa, M. & Haugen, M., S. (red). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Villa, M. (2019). Local Ambivalence to Diverse Mobilities – The Case of a Norwegian Rural Village. *Sociologia Ruralis*. 59 (4) 701-717. Hentet fra: https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmloi/bitstream/handle/11250/2629129/Villa.pdf?sequence=4&isAll_owed=y
- Woods, M. (2018) Precarious rural cosmopolitanism: negotiating globalization, migration and diversity in Irish small towns. *Journal of Rural Studies* 64 (November 2018) pp. 164– 176. Hentet fra: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0743016718301827>

Vedlegg 1 – Informasjonsskriv Infoskriv til mine informanter

Informasjonsbrev/samtykkeerklæring

Forespørsel om deltagelse i prosjektet

«Hvilke forståelser har lokalbefolkningen i et ruralt bygdesamfunn i Midt-Norge av innvandring til stedet de bor?»

Bakgrunn og formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt som har som hensikt å oppnå mer kunnskap om hvordan lokalbefolkningen på et lite tettsted opplever innvandring til bygda. Jeg er interessert i å lære om lokalbefolkningens egne synspunkter, erfaringer og refleksjoner om hvordan innvandring har påvirket/ikke påvirket bygda.

Jeg henvender meg til deg med forespørsel om deltagelse fordi du, som en lokal innbygger i denne bygda, kan bidra med verdifull innsikt på dette området.

Dette er et selvstendig mastergradsprosjekt som utføres ved institutt for tverrfaglige kulturstudier ved NTNU i Trondheim. Mine veiledere på prosjekter er Guro Korsnes Kristensen og Turid Fånes Sætermo.

NTNU er ansvarlig for prosjektet. Alt datamateriale som blir samlet i studien vil være i tråd med retningslinjene fra norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) og ingenting av det som skrives i masteroppgaven skal kunne tilbakeføres til de jeg har intervjuet. Anonymisering av navn, bosted og andre ting som kan gjøre deg gjenkjennbar er garantert.

Hva innebærer en deltakelse i studien?

Deltakelse i prosjektet innebærer at du takker ja til å bli intervjuet av meg om temaer som blant annet innvandring, bosted og sosiale relasjoner. Det vil være spørsmål som går mye på erfaringer og egne refleksjoner. Intervjuet vil bli tatt opp med lydopptaker og har en varighet på ca. 1 time.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle opplysninger om deg vil bli behandlet konfidensielt, og det er kun jeg og mine veiledere som har tilgang til denne informasjonen. Dette betyr at det i den ferdigstilte masteroppgaven ikke vil forekomme navn, fødselsnummer eller andre opplysninger som kan kobles direkte til deg. I tillegg vil din kontaktinformasjon bli oppbevart et annet sted enn data fra intervjuet, slik at det ikke vil være mulig å koble dette sammen. Når jeg skriver masteroppgaven, vil du være fullstendig anonym.

Jeg vil også påpeke at så lenge du kan identifiseres i datamateriale har du rett til innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene. I tillegg har du rett til å få rettet personopplysninger om deg, få slettet personopplysninger om deg og sende klage til datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger om dette skulle være ønskelig.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i desember 2021. Alt av intervjunotater, lydopptak og personopplysninger om deg vil da bli destruert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst, uten å oppgi noen grunn velge å trekke deg fra prosjektet. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli destruert.

Dersom du ønsker å delta i prosjektet eller har noen spørsmål, kan du kontakte:

Amalie Veggen: telefon: 48 60 53 68/e-post: amalie.veggen@hotmail.com

Guro Korsnes Kristensen: telefon: 90 72 88 41/e-post: guro.kristensen@ntnu.no

Turid Fånes Sætermo: telefon: 95 77 79 24/e-post: turid.satermo@ntnu.no

Om du har andre spørsmål i forhold til personvern, kan du kontakte Thomas Helgesen som er personvernombud ved NTNU.

Thomas Helgesen: Telefon: 93 07 90 38/e-post: thomas.helgesen@ntnu.no

På oppdrag fra NTNU, har NSD – Norsk Senter for Dataforskning AS – vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Samtykke til deltakelse i studien. Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta.

(Signert av prosjektdeltaker, dato).

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Informanten og bygda

- Hei og tusen takk for at du ville stille til intervju! Hvordan har du det i dag?
- Kan du fortelle meg litt om deg selv?
- Hva er din relasjon til denne bygda/dette stedet? Kan du fortelle litt om din relasjon til dette stedet?
- Hvordan vil du beskrive denne bygda?
- Hvordan vil du beskrive de som bor her?
 - er det noe typisk for folk som bor her? Noe som er forskjellig fra de som bor i f.eks Trondheim eller nabobygda?

Bygda og innvandring

- Vet du om det bor noen innvandrere i denne bygda?
- I så fall, hva vet du om dem?
 - hvor kommer de fra?
 - hvorfor har de kommet?
 - hvordan har det gått med dem?
- Husker du når bygda begynte å få innvandrere?
 - kan du fortelle noe om dette?
- Hva tror du innvandringen har betydd for Bygda?
 - Kan du fortelle noe om før og nå?
 - Har det skjedd noen endringer? I så fall, hvilke?
- Det er kanskje flere her nå som kommer fra andre land, har dette noe å si for deg?
 - Eventuelt stedet og andre som bor her?
- Hvordan vil du beskrive bygdas erfaring med innvandring?
 - Hva har vært bra eller ikke like bra?
 - Hva har stedet fått og hva har stedet mistet?

Informanten og innvandring

- Er det noen arena hvor lokale i bygda omgås innvandrere i det daglige liv?
 - hvor?
 - I hvilken sammenheng?
 - Kan du fortelle noe om opplevelsen din rundt dette?
 - Merkes det noe til sosiale forskjeller? Hvilke?
- Har du hatt/har du noen sosiale relasjoner med innvandrere i denne bygda?
Hvis ja:
 - Hva slags relasjon?
 - Hvordan oppstod denne relasjonen?
 - Hvor ofte møtes dere?

- Er det noe som oppleves som annerledes med denne relasjonen enn relasjoner til folk som er født i bygda?
Hvis nei:
- Hva tror du er årsaken til dette?
- Hvordan tror du dette stedet vil se ut om 10-20 år når det gjelder befolknings sammensetning/innvandring?
- Helt til slutt, er det noe mer du ønsker å tilføye?

Tusen takk for at du ville stille til intervju!

